

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Humanitaar- ja sotsiaalsainete õpetamine põhikoolis õppekava

Eduard Pavlov

ÕPETAJA, TASE 7 KUTSESTANDARDI NÕUDED PEDAGOOGIDE ENDI HINNANGUL

bakalaureusetöö

Juhendaja: prof Edgar Krull

Läbiv pealkiri: Õpetajate hinnangud

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: prof Edgar Krull (ped-knd)

.....
(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Hasso Kukemelk (dotsent)

.....
(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2016

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
Teoreetilised lähtekohad.....	5
Kutsestandardi mõiste.....	5
Ülevaade pedagoogide kutsestandarditest mujal maailmas.....	6
Litsentseerimine ja atesteerimine.....	9
Kutsestandard Õpetaja V tase ja Õpetaja, tase 7.....	10
Hindamise süsteemi ülesehitamise üldnõuded ja hindamismeetodi(te) aktsepteerimine.....	13
Uurimisküsimused.....	14
Metoodika.....	15
Valim.....	15
Küsimustik.....	16
Küsitluse läbiviimine ja andmetöötlus.....	17
Tulemused.....	18
Hinnangud tegevusnäitajatele ideaalis ja reaalis.....	18
Kohustuslike kompetentside all loetletud teadmiste olulisus.....	21
Hinnangud hindamismeetoditele kompetentsuse välja selgitamiseks.....	24
Üldhinnang kutsestandardile ning vabavastuselised kommentaarid.....	26
Arutelu.....	27
Hinnangud tegevusnäitajatele.....	28
Nõutud teadmiste olulisus.....	28
Hinnangud hindamismeetoditele.....	29
Üldhinnang ning kommentaarid.....	29
Töö praktiline väärtus.....	29
Soovitused edaspidisteks uurimusteks ja töö piirangud.....	30
Kokkuvõte.....	30
Summary.....	31
Tänuõnad.....	32
Autorsuse kinnitus.....	33
Kasutatud kirjandus.....	34
Lisad	
Lisa 1. Küsimustik õpetajate arvamuste kutsestandardi Õpetaja, tase 7 uurimiseks	
Lisa 2. Hinnangute sagedusjaotus ideaalis	
Lisa 3. Hinnangute sagedusjaotus reaalis	

Lisa 4. Hinnangute sagedustabel teadmiste kohta

Lisa 5. Hinnangute sagedustabel hindamismeetodite kohta

Sissejuhatus

Et kindlustada vajaliku kvalifikatsiooniga spetsialistide ettevalmistamine ja nende professionaalne areng kutsetööl, fikseeritakse paljudes riikides ametlike dokumentidena kutsestandardid erinevates töövaldkondades. Õpetajaamet on üks paljudest Eestis, mille jaoks on kutsekoja poolt koostatud eraldi kutsestandardid. Esimene pedagoogide kutsestandard taasiseseisvunud Eestis võeti kasutusele 2005. aastal (Eisenschmidt & Koit, 2014). Kokku on neli õpetaja kutsestandardit: *Õpetaja, tase 6*; *Õpetaja, tase 7*; *Vanemõpetaja, tase 7*; *Meisterõpetaja, tase 8* ning kõik nad kehtivad kuni 26.11.2018 (Sihtasutus Kutsekoda, 2016). Vaatluse alla võetakse *Õpetaja, tase 7* kutsestandardit.

Kutsestandardid sünnivad demokraatlikus riigis enamasti kokkulepete tulemusena, mis tähendab (Witte & Jansen, 2015), et neil on sageli pigem poliitiline (McDonnell, 1989; Roth, 1996; Witte & Jansen, 2015), kui tõendipõhine uurimuslik baas (Watts, 1982; Roth, 1996; Witte & Jansen, 2015; Krull & Leijen, 2015). Witte'i ja Janseni (2015) järgi on valitsuse poolt kehtestatud standardite eripära selles, et nad on sõnastatud üldisel kujul eeldusel, et üks standard sobib kõikidele. Näiteks ei kajasta pedagoogide kutsestandardid sageli valdkonnaspetsiifilisi oskusi ja teadmisi. Lõpptulemus on see, et õpetajad ei võta omaks üldsõnaliselt formuleeritud nõudeid professionaalsete oskuste kohta, sest need ei seostu nende tööga. Teine probleem on selles, et kehtestatud kutsestandardid on sõnastatud kokkulepete, sealhulgas pedagoogide kutseorganisatsioonide esindajate osalusel, kuid nende usaldusväärsust pole teaduslikult uuritud. Viimati öeldud kehtib ka 2013. aastal kehtestatud Eesti õpetajate kutsestandardite kohta. Üheks võimaluseks välja selgitada, kuivõrd *Õpetaja, tase 7* kutsestandardi kompetentsusnõuded on arusaadavad ja põhjendatud Eesti pedagoogide hinnangul, on paluda neil endil hinnata kutsestandardi nõudeid.

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks oli välja töötada ankeet pedagoogide küsitluseks *Õpetaja, tase 7* kutsestandardi kohta ja küsitluse teel selgitada välja, kuivõrd kooskõlalised on kutsestandardi nõuded pedagoogide endi kujutlusega professionaalsest õpetajast.

Käesolev töö koosneb neljast peatükist. Iga peatükk on omakorda jaotatud alapeatükkideks. Esimene peatükk kajastab uuringu teoreetilisi lähtekohti. See selgitab kutsestandardi, litsentseerimise ja atesteerimise mõisteid; annab ülevaate kutsestandardite kasutamise praktikast teistes riikides; annab ülevaate Eesti kutsekoja vanast ja uuest pedagoogide kutsestandardist; käsitleb õpetajate hindamissüsteemide ülesehitamise üldnõuded ja hindamismeetodi(te) aktsepteerimist kui probleemi. Peatüki lõpus on sõnastatud uurimuse eesmärgi täpsustavad uurimisküsimused. Teises peatükis antakse ülevaade töö metoodikast, kus tutvustatakse valimit, küsimustikku ning küsitluse läbiviimist ja

andmetöötlust. Kolmandas peatükis antakse ülevaade uurimuse tulemustest. Neljandas peatükis analüüsitakse töö tulemusi ja tehakse järeltõlge uurimuse tugevuste ja piirangute üle. Arutletakse, millised on uurimistulemuste rakendusvõimalused ja antakse soovitusi edasiseks uurimiseks.

Teoreetilised lähtekohad

Selles peatükis antakse ülevaade bakalaureusetöö teoreetilistest lähtekohtadest. Tuuakse välja kutsestandardi erinevad definitsioonid ja selle dokumenti kasutusala. Antakse ülevaade pedagoogide kutsestandarditest teistes riikides. Käsitletakse erinevust litsentseerimise ja atesteerimise vahel. Tutvustatakse *Õpetava V tase* ja *Õpetaja, tase 7* kutsestandardi ülesehitusi, võrreldakse neid omavahel, toetudes publikatsioonidele esimese dokumenti kohta. Tuuakse välja, lisaks 7. taseme kutsestandardile, teised kutsestandardid ning kriteeriumid nende omandamiseks. Avatakse pedagoogide poolt kutsenõuete aktsepteerimine kui oluline tingimus, et õpetamisoskuste hindamise süsteem oleks edukalt rakendatav. Peatüki lõpus sõnastatakse uurimuse eesmärgi saavutamiseks vajalikud uurimisküsimused.

Kutsestandardi mõiste

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse õpetajatööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid (Õpetaja, tase 7, 2013). Oxford Dictionaries'i (2016) järgi tähendab professionaal väärilist ja sobivat, kompetentset või osavat isikut, kes kuulub teatud elukutse juurde. Standard on nõutav või kokkulepitud kvaliteet või saavutus. Šadrikovi (2007) järgi kutsestandard tähendab töötaja jaoks nõuete süsteemi, millele vastavus võimaldab töötada teatud ametil. Teisisõnu kutsestandardiks võib nimetada dokumenti, kus on kirjas konkreetse ameti jaoks vajalikud oskused, teadmised ja hoiakud, millele vastavus võimaldab kompetentsel isikul töötada sellel ametil.

Kutsestandardi kasutusala:

- 1) inimeste kompetentsuse hindamine, sh enesehindamine ja vastavushindamine kutse andmisel; kutsenimetus märgitakse kutsetunnistusele;
- 2) tööturu nõudmistele vastavate õppekavade ja koolitusprogrammide koostamine, hindamine, arendamine;
- 3) ametite kirjeldamine ja tutvustamine;

- 4) karjääri planeerimine ja aluse loomine elukestvaks õppeks;
- 5) koolitusvajaduse väljaselgitamine ning koolituse planeerimine;
- 6) ametijuhendite koostamine ja töötajate värbamine;
- 7) kutsete ja kvalifikatsioonide võrdlemine. (Õpetaja, tase 7, 2013).

Kutsestandardite loomist seadustab Eestis kutseseadus, mille eesmärk on kutsete andmise süsteemi loomine ja selle toimimise tagamine (Kutseseadus, 2009). Õpetajate Liidu koduleht (Õpetaja kutsestandardid, 2016) osutab, et pedagoogide kutsestandard on loodud õpetaja professionaalse arengu toetamiseks ja see pakub pedagoogile võimalusi:

- 1) eneseanalüüsiks;
- 2) koolitusvajaduste väljaselgitamiseks;
- 3) olemasolevate kompetentside väärtustamiseks;
- 4) karjääri planeerimiseks. (Õpetaja kutsestandardid, 2016).

Ülevaade pedagoogide kutsestandarditest mujal maailmas

Krulli ja Leijeni (2015) järgi on paljudes riikides kõige levinumaks tavaks defineerida õpetajate kutsenõuded standarditena. Samas on pedagoogide kutsestandardite ülesehitamise printsiibid ja ka detailsus erinevad. USAs on tuntuimaks meisterõpetajate atesteerimisega tegelevaks organisatsiooniks Riiklik Õpetajate Kutsestandardite Komitee (National Board for Professional Teacher Standards – NBPTS) (Krull & Leijen, 2015). NBPTS kutsestandardite aluseks on viis põhiprintsiipi (formuleeriti 1987. aastal), mis annavad üldsuunised, mida õpetajad peavad teadma ja olema suutelised tegema. Need viis põhiprintsiipi rõhutavad pedagoogide pühendumust õpilase õppimise edendamisele (National Board, 2016). Nendeks printsiipideks on:

- 1) Õpetajad on pühendunud õpilastele ja nende õppimisele;
- 2) Õpetajad tunnevad ainet, mida nad õpetavad ja teavad, kuidas seda õpilastele õpetada;
- 3) Õpetajad vastutavad õpilase õppimise suunamise ja järelvalve eest;
- 4) Õpetajad reflekteerivad süstemaatiliselt oma tegevuse üle ja õppivad kogemusest;
- 5) Õpetaja on õppiva kogukonna liige. (National Board, 2016).

Hetkel on NBPTSil 25 atesteerimisvaldkonda (National Board, 2016). Need on määratletud õppeainetega, mida koolis õpetatakse ja õppeastmega, millel neid aineid õpetatakse. Krulli ja Leijeni (2015) kirjelduse kohaselt esitavad õpetajad, kes taotleavad atesteerimist, komisjonile portfoolio, mis sisaldab nelja videosalvestust õpetamise kohta erinevates kontekstides koos seletustega. Nad kirjutavad, et NBPTS üks väheseid

pedagoogide atesteerimise süsteeme, mille standardite usaldusväärsust õpetajate kvalifikatsiooni hindamise vahendina on kinnitatud uuringutega.

Teine USA organisatsioon, mis tegeleb pedagoogide atesteerimisega, on Osariikide Kõrgemate Haridusametnike Nõukogu (Council of Chief State School Officers – CCSSO) (Council of Chief, 2016). Osariikide vahelisel Algajate Õpetajate Hindamise ja Toetamise Konsortsiumil (Interstate New Teachers Assessment and Support Consortium – InTASC) valmisid 2011. aastal näidisbaasstandardid, mille eesmärk on defineerida, mida õpetajad peavad teadma ja oskama teha (InTASC Model Core, 2011). CCSSO 10 standardit pedagoogide jaoks kasvasid välja NBPTS põhiprintsiipidest (Arends, 2006). CCSSO standardid jagunevad neljaks põhikategooriateks:

- 1) õppija ja õppimine;
- 2) sisu;
- 3) juhendamise tava;
- 4) professionaalne vastutus. (InTASC Model Core, 2011).

Põhikategooriatesse kuuluvad standardid puudutavad järgmisi õpetajatöö valdkondi:

- 1) õpilase arengu toetamine;
- 2) õpilaste erinevustega arvestamine õppimisel;
- 3) õpikeskkonna kujundamine;
- 4) õpetatava sisu tundmine;
- 5) õpitava rakendamine;
- 6) õpilaste hindamine;
- 7) õppetöö planeerimine;
- 8) õppestrateegiate tundmine;
- 9) professionaalne enesetäiendamine ja eetilised tavad;
- 10) eestvedamine ja koostöö. (InTASC Model Core, 2011).

Igas standardis on omakorda formuleeritud tegevusnäitajad kategooriatena:

- 1) sooritusoskused;
- 2) olulised teadmised;
- 3) enesekriitiline mõtlemine. (InTASC Model Core, 2011).

Teistsugust õpetajate kutsekompetentside formuleerimise süsteemi kasutatakse Austraalias. Seal on pedagoogide standarditega tegelevaks organisatsiooniks Austraalia Õpetajate ja Koolijuhtide Instituut (Australian Institute for Teaching and School Leadership – aitsl). Sealne kutsestandard hõlmab kolme suurt valdkonda, kuhu kuulub kokku seitse standardit (Australian Institute, 2016). Need valdkonnad on õpetaja:

- 1) professionaalne teadmine;
- 2) professionaalne praktika;
- 3) professionaalne pühendumine. (Australian Institute, 2016).

Nendesse kuuluvad seitse standardit on omavahel seotud ja kirjeldavad, mida pedagoog peab teadma ja oskama teha (Australian Institute, 2016). Professionaalse teadmiste valdkonda kuuluvad kaks standardit:

- 1) tunne õpilasi ja tea kuidas nad õpivad;
- 2) tea aine sisu ja kuidas seda õpetada. (Australian Institute, 2016).

Professionaalse praktika hõlmab kolme standardit:

- 1) kavanda ja vii läbi tõhus õppetöö;
- 2) loo ja hoia alal toetav ja turvaline õpikeskkond;
- 3) hinda, anna tagasisidet ja pea arvestust õpilaste õppimise kohta. (Australian Institute, 2016).

Kolmandasse valdkonda kuuluvad kaks standardit:

- 1) osale professionaalses õppimises;
- 2) suhtle professionaalselt kolleegide, vanemate / hooldajate ja kogukonnaga. (Australian Institute, 2016).

Standardi on omakorda täpsustatud tegevusnäitajatenä, mis kirjeldavad tegevusi, millega õpetajad peavad toime tulema standardi nõuete täitmiseks. Seejuures on oluline esile tuua, et tegevusnäitajad on Austraalia pedagoogide kutsestandardis defineeritud nelja professionaalse arengu astme jaoks: ülikooli lõpetajale, kogenud õpetajale, meisterõpetajale ja juhtivõpetajale (Australian Institute, 2016).

Euroopa riikides on välja töötatud mitmeid üksikasjalikke õpetaja kompetentsusnõuded. Nendest on Hollandi õpetaja kompetentsusnõuded ühed täiuslikumad. Kompetentsusnõuded on defineeritud kombinatsioonidena pedagoogi rollidest ja situatsioonidest, milles õpetajad rakendavad neid rolle. Kompetentsusnõuded toovad välja neli rolli ja neli konteksti tüüpi (Krull & Leijen, 2015). Rollid esinevad:

- 1) interpersonaalsena;
- 2) pedagoogilisena;
- 3) organisatsioonilisena;
- 4) eksperdina aines ja õpetamise meetodites. (Krull & Leijen, 2015).

Konteksti tüüpideks on töö:

- 1) läbiviimine õpilastega;
- 2) läbiviimine kolleegidega;

- 3) töökeskkond;
- 4) õpetaja ise. (Krull & Leijen, 2015).

Pedagoogi rollide ja situatsioonide tüübid moodustavad 4 korda 4 matriksi (Krull & Leijen, 2015). Bourgonje ja Tromp (2011) väidavad, et Õpetajate Professionaalse Kompetentsi Arendamisühing (the Association for the Professional Quality of Teachers – SBL) järgi seitse kompetentsi katavad kõik vajalikud õpetamiseks kompetentsid. Need kompetentsid on:

- 1) interpersonaalne kompetents positiivse, turvalise ja tõhusa keskkonna loomiseks klassis;
- 2) pedagoogiline kompetents laste personaalse arengu toetamiseks, aitamaks neil saada iseseisvateks ja vastustundlikeks isiksusteks;
- 3) aine valdamine ja metodoloogiline kompetents, mis väljendub märkimisväärtete teadmistena ainekust ja asjakohaste õpetamise meetoditena;
- 4) organisatsiooniline kompetents õppekava kujundamises, mis toetab õpilase õppimist;
- 5) kolleegidega koostööoskuse kompetents ja tahe aidata kaasa kooli edukale toimimisele;
- 6) kompetents töötada koolikeskkonnas koos nendega, kellest sõltub õpilaste heaolu ja areng;
- 7) kompetents reflekteerida ja areneda professionaalina pikemas perspektiivis. (Snoek, 2011).

Kompetentsid on konkretiseeritud kompetentsusnõuete ja indikaatoritena (Bourgonje & Tromp, 2011). Krull ja Leijen (2015) möönavad siiski, et Hollandi kompetentsusnõuete valiidsust pole teadusliku rangusega uuritud ja hindamise subjektiivsuse oht pole välistatud. „Seepärast tuleks sellised õpetaja kompetentsusnõudeid pigem näha koordineerivate juhiste või ideedena õpetajate ettevalmistamise õppekavade ülesehitamiseks ja vähem instrumendina õpetamise hindamiseks“ (Krull & Leijen, 2015, lk 918).

Litsentseerimine ja atesteerimine

Õpetamise kompetentsi tunnustamisel protseduuridena eristatakse litsentseerimist ja atesteerimist. Krull (1998) kirjutab, et Ameerika pedagoogilise ja psühholoogilise testimise standardite (American Educational, lk 1985) põhjal on litsentseerimise eesmärgiks kaitsta ühiskonda kahju eest, mida võivad tekitada ebakompetentsed töötajad. Atesteerimine on nende standardite järgi protseduur, mis teenib minimaalsetest kompetentsuse nõuetest

kõrgema kutsealase kompetentsuse tunnustamise eesmärki. Litsentseerimist kasutatakse kutsetunnistuse väljastamiseks õpetajakoolituse lõpetamisel ja püsiva kutsetunnistuse väljastamiseks katseaja või stažööriperioodi lõpus. Atesteerimist kasutatakse töötavate pedagoogide kõrgemate kvalifikatsioonijärgkude omistamiseks. Eesti kutsestandardite puhul on tegemist atesteerimisega.

Kutsestandard Õpetaja V tase ja Õpetaja, tase 7

Eestis õpetajate esimene kutsestandard nimetusega *Õpetaja V tase* koostati ja kinnitati 2005. aastal Hariduse Kutsenõukogu otsusega (*Õpetaja V tase*, 2005). Pedagoogidele esitatavad kvalifikatsiooninõuded, arvestades õpetajatöö spetsiifikat paigutusid kutsete üldkategoriate loetelu kõrgeimale ehk 5. astmele. „V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutavas olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest“ (*Õpetaja V tase*, 2005).

Õpetaja V tase kutsestandard rajanes institutsioonide vahel kokkulepitud nõuetel kutsekvalifikatsioonile. Kutsestandardi koostas Haridus- ja Teadusministeeriumi moodustatud töörühm. Üldnimetuse alla *õpetaja* paigutusid kutsestandardis koolieelse lasteasutuse õpetajad, klassiõpetajad, aineõpetajad ja eripedagoogid (*Õpetaja V tase*, 2005).

Kutsestandard koosnes kuuest osast:

- 1) kasutusala;
- 2) statistilised tähised;
- 3) kutsenimetus ja kutsekvalifikatsiooni tase;
- 4) kutsekirjeldus;
- 5) kutseoskusi nõuded;
- 6) kehtivusaeg. (*Õpetaja V tase*, 2005).

Kutsestandardi kasutusala oli järgmine:

- 1) töötajate kvalifikatsiooninõuete määratlemine;
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine;
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine;
- 4) rahvusvaheliste kutsekvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks. (*Õpetaja V tase*, 2005).

Kutsekvalifikatsiooni taotlemisel oli nõutav:

- 1) pedagoogiline kõrgharidus (sh rakenduskõrgharidus);
- 2) aine- või kutsealane kõrg- või keskeriharidus ning pedagoogiline koolitus. (Õpetaja V tase, 2005).

Kutseoskuskõuetes hulgas olid:

- 1) üldteadmised ja –oskused;
- 2) põhiteadmised ja –oskused;
- 3) õpetaja kutseoskused- ja tegevused;
- 4) erioskused ja –teadmised;
- 5) isikuomadused ja võimed (vajalikud eelkõige eneseanalüüsiks). (Õpetaja V tase, 2005).

Lisas A on toodud ära standardis kasutatud põhimõisted. Pedagoogi kutseoskused- ja tegevused on välja toodud lisas B. Selles tegevusi, mille kaudu väljenduvad õpetaja kutsealased teadmised ja oskused. Oskuste taset ei eristanud (Õpetaja V tase, 2005). Lisas C on konkreetsete teadmiste ja oskuste tasemete kirjeldused:

- 1) algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine;
- 2) kesktaase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine;
- 3) kõrgtaase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine. (Õpetaja V tase, 2005).

Lisas D on keelte oskustasemete kirjeldused.

Eisenschmidt ja Koiti (2014) järgi oli see esimene katse kirjeldada Eesti pedagoogide tööd kompetentside ehk pädevustena. Kutsestandardis on kirjeldatud pädevused, mida peavad valdama õpetajad algajast meistrini. *Õpetaja V tase* kutsestandardi kohta on esitatud kriitikat. „Standard oli hea abivahend, kuid ei võimaldanud õpetajal oma karjääri planeerida ega hinnata pädevusi laiemalt kui õppimisega seotud tegevused“ (Eisenschmidt & Koit, 2014, lk 2). „Teoreetilise aluse puudumine toob kaasa ohu, et formuleeritud nõuded kutseoskustele ei moodusta tervikut ja on seetõttu, sõltuvalt kasutaja kompetentsusest õpetajate professionaalsuse küsimustes, täiesti erinevalt tõlgendatavad“ (Krull, 2005, lk 7). Autori arvamusel selleks, et kutsestandard töötaks, peab see esitama põhjendatud, arusaadavaid ja realistlikke nõudeid õpetajatööle. Krulli (2006) järgi on kutsestandardi suurim ebakoht loogilise tervikkuse puudumine. Ta kirjutab, et kutsestandard ei arvesta olemas olevate normatiivdokumentidega õpetajate atesteerimise ja õpetajakoolituse kohta. Eisenschmidt

(2005) järgi õpetajakoolituse aspektist vaadeldes standard on tähtis pidepunkt pedagoogide ettevalmistamisel.

Õpetaja V tase mantlipärijaks on 2013. aastal Hariduse Kutsenõukogu otsusega on kinnitatud *Õpetaja, tase 7* kutsestandard. Dokument valmis erinevate osapoolte koostööna. *Õpetaja, tase 7* kvalifikatsioon omandatakse õpetajakoolituse üliõpilasele magistriõppe läbimisel või isiku kompetentsuse hindamisel kutsestandardile vastavaks kutset andva organi poolt (*Õpetaja, tase 6*, 2013).

Õpetaja, tase 7 kutsestandard koosneb kolmest osast: A - kutsekirjeldus, B - kompetentsusnõuded ning C - üldteave ja lisad. Kutsestandardi B-osa jaguneb kohustuslikeks kompetentsideks ja kutset läbivat kompetentsideks (*Õpetaja, tase 7*, 2013). Kohustuslike kompetentside hulka kuuluvad:

- 1) õpi- ja õpetamistegevuse kavandamine;
- 2) õpikeskkonna kujundamine;
- 3) õppimise ja arengu toetamine;
- 4) refleksioon ja professionaalne enesearendamine;
- 5) nõustamine ja mentorlus;
- 6) arendus-, loome- ja teadustegevus. (*Õpetaja, tase 7*, 2013).

Igas kohustuslikus ja kutset läbivas kompetentsis on tegevusnäitajad, teadmised ja hindamismeetod(id).

Õpetaja V tase ja *Õpetaja, tase 7* kutsestandardid on olemuselt erinevad. Kui 2005. aastal esimene kutsestandardi eripära seisnes selles, et see oli mõeldud kõigi kategooriate õpetajate jaoks: koolieelse lasteasutuse õpetaja, klassiõpetaja, aineõpetaja ja eripedagoog, siis 2016. aasta seisuga on kutseregistris hariduse valdkonnas eraldi standardid koolieelse lasteasutuse õpetaja jaoks – *Õpetaja, tase 6*; eripedagoogi jaoks kaks standardit: *Eripedagoog, tase 7* ja *Eripedagoog, tase 8*; klassiõpetaja ja aineõpetaja jaoks *Õpetaja, tase 7* ja *Õpetaja, tase 8*. Lisaks 7. taseme kutsestandardile on järgmised kutsed:

- 1) õpetaja, tase 6 kutse, mis omandatakse lasteaiaõpetaja esmakoolituse (rakenduskõrghariduse või bakalaureuseõppe) läbimisel või isiku kompetentsuse hindamisel kutsestandardile vastavaks kutset andva organi poolt; 6. taseme õpetaja töötab koolieelses lasteasutuses;
- 2) vanemõpetaja, tase 7, kes lisaks õpitegevuste läbiviimisele toetab teiste õpetajate ning organisatsiooni arengut ja arendab valdkonna metoodikat oma organisatsioonis;

- 3) meisterõpetaja, tase 8, kes lisaks õpitegevuste läbiviimisele osaleb arendus- ja loometegevuses nii organisatsioonis kui ka väljaspool seda ning teeb tihedat koostööd kõrgkooliga. (Õpetaja, tase 7, 2013).

Kui esimeses kutsestandardis oli mainitud ainult kõrghariduse olemasolu nõue, siis uute kutsestandardite järgi vastavalt Eesti kvalifikatsiooniraamistikule (EKR), milles eristatakse kaheksa kutsetaset, peavad õpetajakandidaadid omama kraadiharidust. *Õpetaja, tase 6* kvalifitseerumiseks on vaja bakalaureusekraadi või rakenduskõrghariduse diplomit. *Õpetaja, tase 7* ja *Vanemõpetaja, tase 7* kvalifitseerumiseks on vaja magistrikraadi. *Meisterõpetaja, tase 8* kvalifitseerumiseks on vaja doktorikraadi. Kutse andjateks sõltuvalt kutsestandardi tasemest on Eesti Õpetajate Liit, Tallinna Ülikool ja Tartu Ülikool (Sihtasutus Kutsekoda, 2016).

Kogu ennem nimetatud teoreetiline tutvustus annab võimaluse uuringu raames paremini mõista kutsestandardi eesmärgi, nõudeid ja kasutamise praktikat. Et kutsestandard oleks võimalikult efektiivne, siis see peab tuginema teatud aksioomidele õpetamisest ja pedagoogid peavad suhtuma hindamissüsteemi positiivselt.

Hindamise süsteemi ülesehitamise üldnõuded ja hindamismeetodi(te) aktsepteerimine

Kutsestandardid kui nii laialt tuntud kui ka Eesti omad on kutsekompetentsuse etaloniks, millest lähtudes tehakse hinnangulisi otsuseid kas litsentseerimiseks või atesteerimiseks. Et hindamine kui protsess õnnestuks, tuleb selle puhul lähtuda teatud põhitõdedest. Kui neid põhitõdesid eiratakse, osutunud ka kutsestandardid, ükskui täiuslikud need ka oleks, kasutatuteks.

Soovitusi, kuidas toimida, et hinnata pedagoogide õpetamist, on erinevaid (Krull, 1998). Üks sellistest lähenemistest on McGreali (1983) poolt formuleeritud õpetajate hindamise süsteemide ülesehitamise kaheksa üldprintsiipi:

- 1) hinnatava ja hindaja positiivne hoiak hindamisprotseduuridesse, hindamise arendusliku funktsiooni rõhutamine;
- 2) erinevate hindamismudelite kasutamine, lähtudes hindaja ning hinnatava osalemisest hindamisprotsessis ja kujutlustest õpetaja kutserollist;
- 3) selge vahe tegemine hindaja administratiivses ja juhendavas käitumises.
Äärmusjuhtudel, kus õpetaja kutseoskused ei vasta miinimumnõuetele, kiire administratiivne sekkumine, teistel hindamise formeeriv suunitlus;
- 4) hindamiseesmärkide püstitamine hindaja ja hinnatava koostööna;

- 5) hindamise keskendatus õpetamise põhimomentidele;
- 6) tunnivaatlusmetoodika toetumine laialdasele informatsioonile hinnatavast, fokuseeritus kindlatele iseloomustavatele momentidele, rajanemine hinnatava ja hindaja positiivsetel suhetel ning baseerumine läbimõeldud tagasisidekorraldusel;
- 7) tunnivaatlusele lisaks täiendavate allikate kasutamine hinnatava õpetaja kohta informatsiooni hankimiseks: enesehindamine, õpilaste, kolleegide ja lapsevanemate küsitlus ning tööd iseloomustavate materjalide uurimine;
- 8) hindajate ettevalmistamine hindamissüsteemi otstarbekohaseks ja edukaks kasutamiseks. (McGreal, 1983).

Hindamise edukus sõltub sellest, kuidas pedagoogid ise suhtuvad hindamisesse. Kui atesteerimise käigus hinnatavad ei tunnusta hindamissüsteemi, siis õpetajad võivad pettuda hindamises. Et pedagoogid aktsepteeriks hindamismeetodit, siis nad peavad võtma osa hindamisest. Õpetajad eelistavad kutsealaste oskuste mõõtmist ja hindamist, mis aitab kaasa nende arengule. Pedagoogidele ei meeldi pealiskaudne õpetajate kvalifikatsiooni hindamine (Krull, 1998).

Pedagoogi hindamisvahendina soovitatakse kasutada viit protseduuri: enesehindamine, tunnivaatlus, portfoolio, hindamine õpilaste õpitulemuste põhjal ja sooritustestide kasutamine (Bacharach, Conley, & Shedd, 1991). Krulli (1998) järgi nende protseduuride integratiivne rakendamine aitab saavutada parema kooskõla õpetajate endi nägemusega selles, milliseid komponente peaks arvesse võtma pedagoogide töö hindamisel. 1993.-1994. aastal USAs läbiviidud algkooliõpetajate küsitluse näitas, et pedagoogid eelistavad professionaalsete oskuste hindamist portfoolioga (Shinkfield & Stufflebeam, 1995).

Uurimisküsimused

Witte'i ja Janseni (2015) järgi sageli on selgusetu, mida standardid tähendavad õpetajate jaoks. Kuivõrd kutsestandardid sünnivad sageli suhteliselt kitsa isikuteriingi osalusel, siis võib juhtuda, et neis kajastatud kompetentsusnõuded polegi kõigile pedagoogidele arusaadavad, kelle töö üle otsustamiseks on need ette nähtud. Witte'i ja Janseni (2015) järgi pole üllatav, et õpetajate kogukonnal on raskusi nende standardite omaksvõtmisel. Eesti pedagoogi kutsestandardid ei arvesta kooli õppeastme, õpetamise valdkonda ja klassi õpilaste eripära. Witte'i ja Janseni (2015) järgi õpetajad ei tunnista instrumente, mis ei peegelda nende tööd. Kuivõrd Eesti uued pedagoogide kutsestandardid täidavad ka õpetajate enesehindamise funktsiooni, siis on väga oluline, et pedagoogid saaksid aru neis esitatud nõuetest ja võtaksid

need omaks. Seetõttu oluline välja selgitada, kuidas näevad ja hindavad õpetajad ise nende kutseoskustele esitatud nõudeid. Sellest tulenevat on vajalik uurida, kuivõrd *Õpetaja, tase 7* kutsestandardi kompetentsusnõuded on põhjendatud Eesti oludes pedagoogide endi hinnangul. Toetudes varasematele uuringutele (nt Moore, Hopkins, & Tullis, 1994) saab standardeid näha nii ideaalsete hindamiskriteeriumite kui reaalselt kasutatavate alusena.

Uurimuse eesmärgist ja taotlustest tulenevalt püstitati kolm uurimisküsimust:

- 1) Millised on õpetajate hinnangud kutsestandardi tegevusnäitajatele ideaalis ja reaalis?
- 2) Kui oluliseks pedagoogid peavad kohustuslike kompetentside all loetletud teadmisi?
- 3) Kuidas õpetajad hindavad kutsestandardis loetletud hindamismeetodeid õpetajate kompetentsuse välja selgitamiseks?

Metoodika

Uurimuses kasutati andmekogumiseks kirjalikku küsitlust. Selle andmekogumismeetodi kasuks otsustati põhjendusel, et väheste vahenditega haarata võimalikult suur hulk pedagooge. Pealegi, et varasemad vähegi usaldusväärsed uuringud Eesti õpetajate arusaamadest kutsestandardi nõuete kohta puuduvad, siis on otstarbekas alustada esmase ettekujutluse saamiseks struktureeritud küsitlusega ja edaspidi juba kasutada kvalitatiivseid uurimismeetodeid, näiteks süvaintervjuud, et saada põhjalikum ettekujutus pedagoogide individuaalsetest arusaamadest ja hinnangutest kutsestandardile.

Valim

Uurimuses moodustati respondentide kogu mugavusvalimina. Selleks võeti e-kirja teel ühendust 19 Tartu kooliga. Kirjad saadeti õppealajuhatajatele. Koolide valikul jäeti välja erakoolid ja koolid hariduslike erivajadustega õpilastele. Nõusolek pedagoogide küsitluses osalemiseks saadi neljalt eesti ja ühelt vene koolilt. Uurimuses osales vabatahtlikkuse alusel 43 õpetajat, kellest 40 (93%) olid naised ja kaks (4,7%) olid mehed ning üks (2,3%) vastanu jättis märkimata oma soo. Usutletute keskmiseks vanuseks oli 46,6 aastat (noorim 23 ja vanim 65 a; vanuse jättis märkimata kaks vastanut). Keskmiseks tööstaažiks oli 22 aastat (min 1 a; max 40 a; märkimata jättis kolm vastanut). Keskmiseks nädalakoormuseks oli 23 tundi (min 12 t; max 35 t; märkimata jättis kaks vastanut). Pedagoogide põhikoormus jagunes järgmiselt: algkoolis üheksal õpetajal, põhikoolis 11, gümnaasiumis 17, võrdselt jaotus koormus

põhikooli ja gümnaasiumi vahel neljal ning võrdselt alg- ja põhikooli vahel ühel pedagoogil, üks õpetaja jättis koormuse märkimata.

Küsimustik

Antud bakalaureusetöös võeti küsimustiku koostamise näidisena formaat, mida algselt kasutati USA pedagoogikaõppejõudude küsitluseks NCATE (National Council for Accreditation of Teacher Education) standardite (Moore, Hopkins, & Tullis, 1994) kohta ja seejärel oli Eesti ja Ameerika pedagoogikaõppejõudude hoiakute võrdluseks samade standardite suhtes (Krull, Kõrgesaar, & Õunapuu, 1998). Küsimustiku eripära seisneb selles, et vastajatel paluti anda hinnangud standarditele kui „ideaalsetele“ ja „reaalsetele“ juhenditele. Küsitletutel paluti anda vastused standardi kirjelduse kõrval olevatele viiepallilistele Likert skaaladele: väide on täiesti alusetu, alusetu, mõneti oluline, üsna oluline või väga oluline.

Uurimistöös kasutatud ankeet on toodud Lisas 1. Küsimustiku esimesel lehel on juhend ankeedi täitmiseks. Küsimustik koosneb viiest osast, mis sisaldavad kokku oli 39 küsimust. Ankeedi esimese osa moodustavad küsimused kohustuslike ja kutset läbivate kompetentside kohta. Kohustuslikud kompetentside tegevusnäitajad jagunevad omakorda kuueks kategooriaks: B.2.1 Õpi- ja õpetamistegevuse kavandamine; B.2.2 Õpikeskkonna kujundamine; B.2.3 Õppimise ja arengu toetamine; B.2.4 Refleksioon ja professionaalne enesearendamine; B.2.5 Nõustamine ja mentorlus; B.2.6 Arendus-, loome- ja teadustegevus. Kutset läbivate kompetentside tegevusnäitajad koosnevad ühest kategooriast: B.2.7 Õpetaja, tase 7 kutset läbivad kompetentsid. Selles osas on 30 küsimust, kus tegevusnäitajate sõnastuste kõrvale on paigutatud 2 Likerti skaalat: ideaalis (*1-täiesti põhjendamatult nõue kuni 5-täiesti põhjendatud nõue*) ja reaaalis (*1-on täiesti ebareaalne nõuda praktikas kuni 5-täiesti põhjendatud nõue praktikas*). Teine osa (31. küsimus) sisaldab 14 alaküsimust. Need on 14 edukaks õpetajatööks vajaliku teadmiste kategooria kohta, millele tuli anda hinnang 5-pallisel skaalal (*1-on väga olulised kuni 5-täiesti mitteoluline*). Kolmanda osa (32. küsimus) moodustavad viis alaküsimust kohustuslike kompetentside hindamismeetodite kohta. Hinnang tuli anda 5-pallisel skaalal (*1-täiesti sobiv kuni 5-üldse ei sobi*). Neljas osa koosneb 33. küsimusest, kus oli vaja anda kutsestandardile üldhinnangu 7-pallisel skaalal (*1-vastab täielikult minu ootustele kuni 7-ei vasta üldsegi minu ootustele*). Küsimustiku viienda osa moodustavad kuus küsimust, mis on vastajate taustaandmete kogumiseks. Et pakkuda

õpetajatel võimalust lisada kinnistele vastusevalikutele standardite kohta ka oma arvamusi, on küsimuste 1–32 järele jäetud ruumi vabavastuselise kommentaari jaoks.

Küsimustiku valiidsuse suurendamiseks viidi novembris 2015 läbi ühes Tartu koolis pilootküsitlus. Pilootuuringust võttis osa viis õpetajat. Pedagoogid leidsid, et küsimustik vastab uurimuse eesmärgile. Nad rõhutasid, et sellist uurimust polegi võimalik läbi viia teistmoodi kui anketeerimisega, sest küsimustikus esitatud väidete läbimõtleamiseks on vaja küllaltki palju aega. Et ankeet tundus õpetajatele liiga mahukas, siis püüti seda otstarbekamalt vormistada. Küsimustiku täitmine võttis keskmiselt tund aega. Ankeedi koostamist konsulteeris juhendaja.

Küsitluse läbiviimine ja andmetöötlus

Küsitlus korraldati ajavahemikul november 2015 - veebruar 2016. Autor viis ankeedid õppealajuhatajale kätte, kes avaldasid osalemisnõusolekut ning palus tal ankeedid õpetajatele välja jagada ja kokku korjata. Anketeerimise korraldamiseks tutvustas ta õppealajuhatajale uuringu eesmärgi ja ankeeti struktuuri ning andis juhised, kuidas küsimustikku täita. Eetika nõuetest (Teadustöö eetika, 2016) tulenevalt viidi küsitlus läbi anonüümsena ja sellest informeeriti ka respondente. Ka rõhutas töö autor, et vastamine küsimustikule on vabatahtlik ning soovitas probleemide ilmnemisel võtta e-kirja teel kontakti. Küsimustik oli paber kandjal. Uurija leppis õppealajuhatajatega kokku, et vastamiseks antakse aega pedagoogile kuni üks kuu ja kui ankeedid on laekunud, võtab õppealajuhataja ise uurijaga kontakti. Tagastati 68st välja jagatud ankeedist 43 (63,2%) ankeeti.

Küsimustiku kvantifitseeritud vastustest moodustati andmebaas (43 x 80 tunnust/muutujat) Microsoft Exceli tabelina. Ankeedi siserelevantsus (Cronbach'i Alpha) oli 0,83. Andmeanalüüsiks kasutati statistikapaketti SPSS 23.0 for Windows. Tabelite, veergude ja diagrammide tegemiseks kasutati Microsoft Wordi ja Exceli. Andmetöötluse tulemusena tabelites on esitatud hinnangute keskmised ja nende vahed, standardhälbed ja nende vahed, statistiline olulisus. Veergudena on esitatud hinnangute sagedusjaotused. Diagrammidena on esitatud suhtumine tegevusnäitajatesse, teadmistesse, hindamismeetoditesse ja kutsestandardisse.

Tulemused

Selles peatükis esitatakse ülevaade kogutud andmetest ja nende analüüsist. Esitatud on kõige olulisemad tulemused. Peatükk on struktureeritud vastavalt uurimisküsimuste järjekorrale. Andmete ja tulemuste selgemaks ja ökonoomsemaks esitamiseks kasutatakse tabeleid, veerge ja diagramme. Esitatakse ka õpetajate üldhinnang kutsestandardile.

Hinnangud tegevusnäitajatele ideaalis ja reaalis

Esimese uurimisküsimuse jaoks leiti nii ideaalis kui ka reaalis hinnangute keskmised ja standardhälbed ning keskmiste vahe ja standardhälve vahe. Tehti t-testi sõltuvatele rühmadele. Küsimustiku osa sisemine reliaablus (Cronbach'i Alpha) oli 0,94.

Tabel 1. *Keskmised hinnangud kohustuslike kompetentside tegevusnäitajatele ideaalis ja reaalis*

Küsimuse nr*	Keskmine ideaalis (SD)**	Keskmine reaalis (SD)***	Keskmiste vahe (SD)****	p- väärtus *****
1. Õppija arengu- ja õpivajaduste väljaselgitamine	4,77 (0,53)	3,79 (0,83)	0,98 (0,80)	0,00
2. Õpetaja töökavade koostamine	4,51 (0,77)	3,95 (0,75)	0,56 (0,70)	0,00
3. Osapoolte kaasamine	4,44 (0,85)	3,63 (0,98)	0,81 (0,98)	0,00
4. Õppevara valimine	4,40 (0,90)	3,60 (1,05)	0,80 (0,91)	0,00
5. Füüsilise õpikeskkonna kujundamine	4,80 (0,46)	4,15 (0,69)	0,65 (0,66)	0,00
6. Vaimse õpikeskkonna kujundamine	4,88 (0,32)	4,33 (0,75)	0,55 (0,67)	0,00
7. Organisatsiooni kultuuri kujundamine	4,70 (0,51)	4,33 (0,68)	0,37 (0,69)	0,00
8. Õpetamine	4,62 (0,62)	3,74 (0,91)	0,88 (1,02)	0,00
9. Õpiprotsessi ja klassi/rühma juhtimine	4,67 (0,57)	4,19 (0,79)	0,48 (0,74)	0,00
10. Õppija arengu toetamine	4,60 (0,58)	3,60 (0,79)	1,00 (0,87)	0,00
11. Õppimist ja arengut toetav tagasiside ja hindamine	4,56 (0,55)	3,67 (0,84)	0,89 (0,76)	0,00
12. Osapoolte kaasamine	4,38 (0,88)	3,79 (1,00)	0,59 (0,91)	0,00

13. Oma töö analüüsimine ja enesearendamine	4,37 (0,79)	3,63 (0,87)	0,74 (1,00)	0,00
14. Õpetamise ja õppimise uurimine ning pedagoogilise teadmuse levitamine	3,88 (1,05)	3,14 (1,10)	0,74 (0,85)	0,00
15. Füüsilise, vaimse ja emotsionaalse heaolu tagamine	4,79 (0,47)	3,63 (1,00)	1,16 (1,04)	0,00
16. Õppija nõustamine	4,74 (0,49)	4,14 (0,64)	0,60 (0,62)	0,00
17. Lapsevanema nõustamine	4,60 (0,54)	4,00 (0,90)	0,60 (0,73)	0,00
18. Haridusvaldkonna poliitika kujundamine ja arengu kavandamine	4,26 (0,82)	3,53 (0,88)	0,73 (0,80)	0,00
19. Õppijatele suunatud õpivara koostamine või kohandamine	4,44 (0,77)	3,84 (0,90)	0,60 (1,00)	0,00
20. Eriala/ainevaldkonna tundmine	4,93 (0,26)	4,49 (0,63)	0,44 (0,67)	0,00
21. Keeleoskus	4,77 (0,57)	4,35 (0,75)	0,42 (0,66)	0,00
22. Motiveerimisoskus	4,84 (0,43)	4,56 (0,55)	0,28 (0,55)	0,00
23. Koostööoskus	4,84 (0,43)	4,35 (0,69)	0,49 (0,67)	0,00
24. Suhtlemisoskus	4,64 (0,76)	4,05 (0,91)	0,59 (0,73)	0,00
25. Väärtuspädevus ja kutse-eetika järgimine	4,88 (0,40)	4,29 (0,81)	0,59 (0,84)	0,00
26. Sotsiaalne kompetents	4,66 (0,73)	4,24 (0,80)	0,42 (0,84)	0,00
27. Enesemääratluskompetents	4,77 (0,53)	4,47 (0,70)	0,30 (0,64)	0,00
28. Matemaatikakompetents	4,21 (0,99)	3,51 (1,03)	0,70 (0,96)	0,00
29. Ettevõtlikkuskompetents	4,56 (0,73)	3,88 (0,79)	0,68 (0,81)	0,00
30. Haridustehnoloogiline kompetents	4,45 (0,83)	3,36 (0,85)	1,09 (1,12)	0,00

SD – standardhälve

*Tegevusnäitajate kokkuvõtvad nimetused võeti allikast „Kutsestandardi rakendamine õpetajaks kujunemisel ja edasises professionaalses arengus“ (Eisenschmidt & Koit, 2014).

**Hinnangud 5-pallisel Likerti skaalal ideaalis olid kodeeritud järgmiselt: (1) täiesti põhjendamatu nõue, (2) põhjendamatu nõue, (3) on ja ei ole põhjendatud, (4) mõneti põhjendatud nõue ja (5) täiesti põhjendatud nõue. Skaala keskpunktiks on 3, mis vastab neutraalsele suhtumisele.

***Reaalis skaala oli järgmine: (1) on täiesti ebareaalne nõuda praktikas, (2) ei saa nõuda praktikas, (3) on ja ei ole põhjendatud, (4) põhjendatud nõue meie praktikas ja (5) täiesti põhjendatud nõue praktikas. Skaala keskpunktiks on 3, mis vastab neutraalsele suhtumisele.

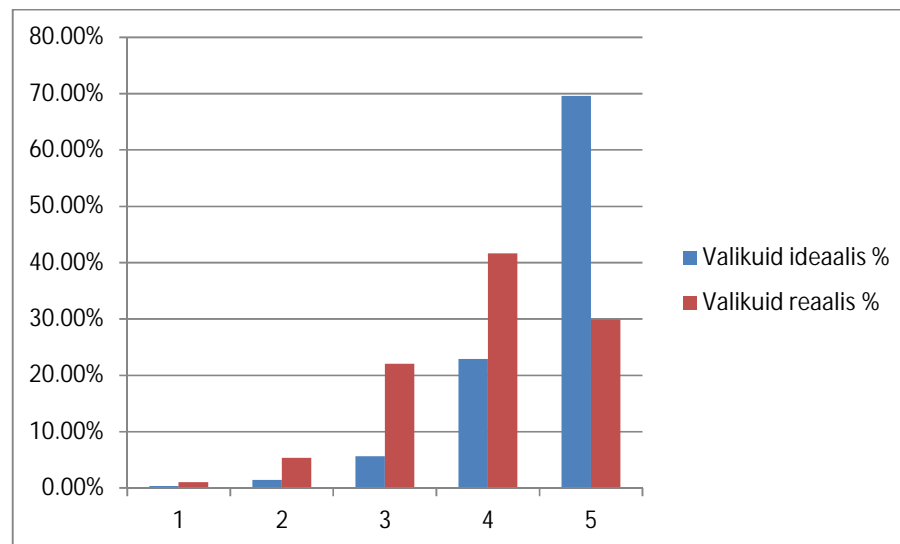
****Hinnangute keskmiste vahe. Sulgudes on kirjas hinnangute vahe standardhälve.

*****Keskmiste vahe ja standardhälve vahe statistiline olulisus (t-test sõltuvatele rühmadele).

Õpetajate summaarne keskmine hinnang väidetele ideaalis (4,60) on kõrgem kui reaalis (3,94) ning vahe on 0,66. Väikseim erinevus keskmiste vahel ideaali ja reaali kohta hinnangutes esines 22. väitel. Suurim erinevus keskmiste vahel ideaali ja reaali kohta hinnangutes esines 15. väite puhul. Kõige madalama keskmise hinnangu ideaalis ja reaalis sai 14. väide. Kõige kõrgema keskmise hinnangu sai nii ideaalis kui ka reaalis 20. väide.

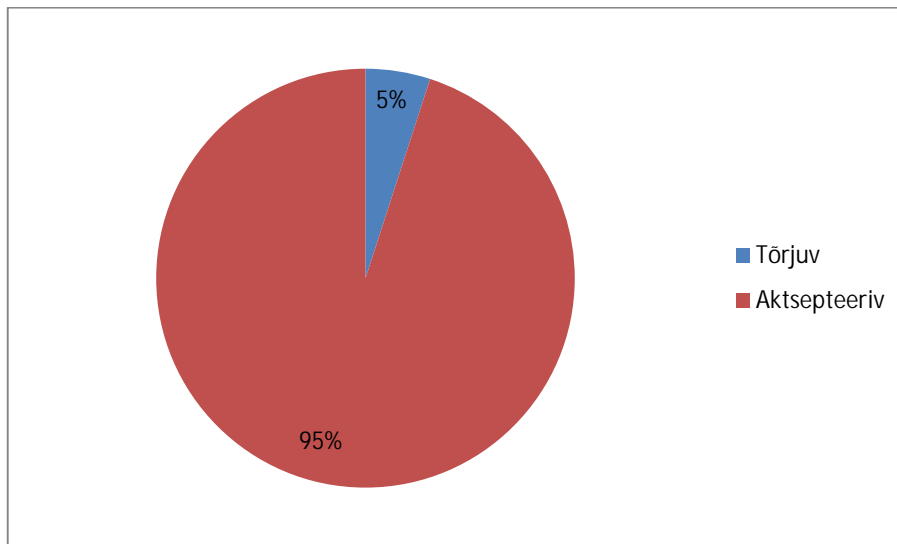
Et järgmises peatükis oleks võimalik interpreteerida andmeid, siis sisse toodi kriteeriumid, otsustamaks, millisesse suunda vastused kanduvad. Lugesdes kokkuleppeliselt pooled neutraalseid vastuseid andnud respondendid standardeid aktsepteerivateks ja teise poole mitteaktsepteerivateks võib keskmised, mis on 2,5 ja madalamad pidada tõrjuvateks ja mis üle aktsepteerivateks. Sama kriteerium kehtib ka üksikstandardite antud keskmiste hinnangute tõlgendamisel. Pedagoogide summaarne keskmine hinnang 30le väidele ja igale üksikstandardile eraldi võetud nii ideaalis kui ka reaalis on kõrgem, kui 2,5.

Allpool on toodud koondandmed hinnangute sagedusjaotuste kohta ideaalis ja reaalis.

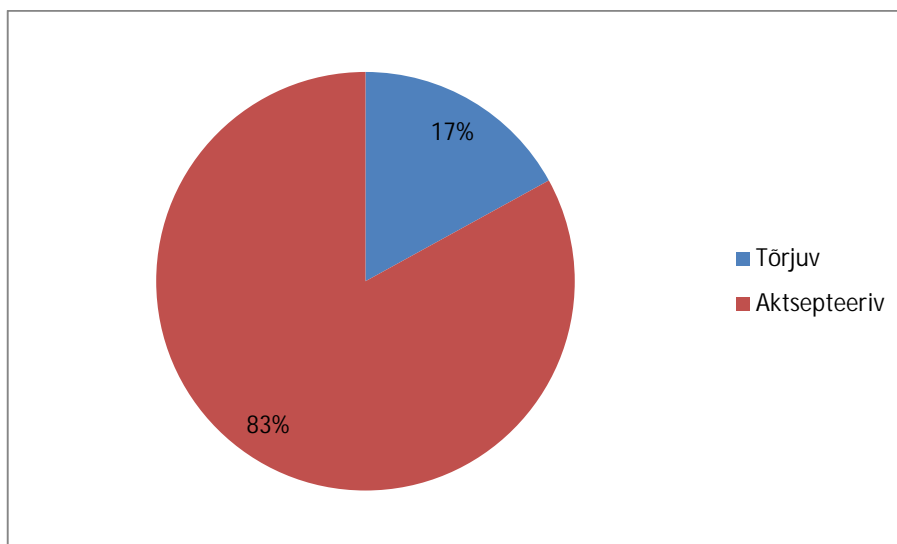
Joonis 1. Hinnangute sagedusjaotus ideaalis ja reaalis

Järgmisena on toodud joonis õpetajate suhtumisest kutsestandardisse kokkuvõtvalt ideaalis.

Joonis 2. Suhtumine tegevusnäitajatesse ideaalis

Allpool on toodud joonis pedagoogide suhtumisest kutsestandardisse kokkuvõtvalt reaalis.

Joonis 3. Suhtumine tegevusnäitajatesse reaalis

Kohustuslike kompetentside all loetletud teadmiste olulisus

Teise uurimisküsimuse jaoks leiti hinnangute keskmised ja standardhälbed ning keskmiste vahe ja standardhälve vahe. Tehti t-testi sõltuvatele rühmadele kõige negatiivsema (31f.) alaküsimuse suhtes. Küsimustiku osa sisemine reliaablus (Cronbach'i Alpha) oli 0,82.

Tabel 2. Keskmised hinnangud kohustuslike kompetentside olulisusele võrreldult keskmise hinnanguga uurimistöö aluste valdamise nõudele

Alaküsimuse nr*	Keskmine (SD)**	Keskmine vahe (SD)***	p- väärtus****
31a. lapse füüsiline, psüühiline, emotsionaalne, kõlbeline ning sotsiaalne areng	1,23 (0,43)	1,10 (1,00)	0,00
31b. ealised erinevused (sh kõne, tajumõtlemise, loovuse arengu ja sotsiaalsete oskuste osas)	1,51 (0,51)	0,82 (1,10)	0,00
31c. keskkonna mõju grupile	1,95 (0,67)	0,38 (1,09)	0,02
31d. esmaabi andmine	1,88 (0,80)	0,45 (1,17)	0,02
31e. arengusühholoogia	1,93 (0,84)	0,40 (1,10)	0,03
31f. uurimistöö alused	2,33 (0,92)	0 (0)	
31g. refleksiooni alused	2,02 (0,89)	0,31 (1,06)	0,07
31h. nõustamise põhimõtted, meetodid	1,80 (0,56)	0,53 (0,92)	0,00
31i. intellektuaalse omandi kaitse	2,07 (0,94)	0,26 (0,93)	0,08
31j. haridusvaldkonnaga seonduv seadusandlus	2,10 (0,83)	0,23 (0,95)	0,20
31k. ühiskonna toimimise põhimõtted (Eesti, Euroopa ja maailma kultuuriruum, riigikorralduse ja säästva arengu põhimõtted jne)	2,07 (0,77)	0,26 (0,98)	0,09
31l. haridusvaldkonna institutsionaalne korraldus, sh haridusvaldkonna katusorganisatsioonid	2,30 (0,94)	0,03 (1,18)	0,90
31m. kommunikatsiooni alused, sh avalik esinemine ja meediaga suhtlemine	1,81 (0,73)	0,52 (1,01)	0,00
31n. etikett	1,77 (0,87)	0,56 (0,96)	0,00

SD – standardhälve

*14 teadmisi väljendavat kategooriat.

****Skaala oli järgmine:** (1) on väga olulised, (2) pigem olulised, (3) ei oska vastata, (4) pigem mitteolulised ja (5) täiesti mitteoluline. Skaala keskpunktiks on 3, mis vastab neutraalsele suhtumisele.

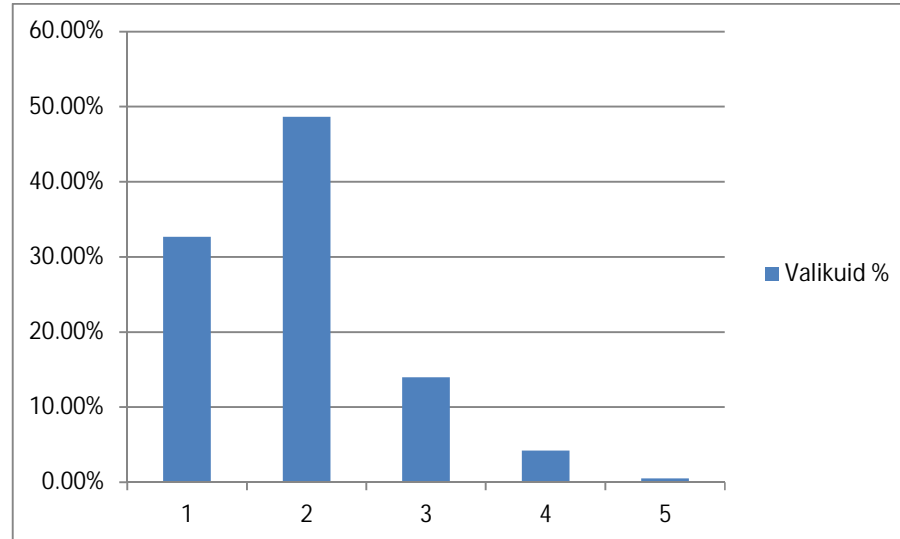
*****Hinnangute keskmiste vahe ja standardhälve alaküsimuse 31f. suhtes, mis sai kõige negatiivsema keskmise hinnangu.**

******Keskmiste vahe ja standardhälve vahe statistiline olulisus (t-test sõltuvatele rühmadele).**

Õpetajate hinnangute summaarne keskmine on 1,91. Kõige madalama keskmise hinnangu sai 31f. alaküsimus. Kõige kõrgema keskmise hinnangu sai 31a. alaküsimus. T-testiga sõltuvatele rühmadele selgus, et viiel juhul erinevus on statistiliselt mitteoluline: küsimused 31g., 31i., 31j., 31k. ja 31l.

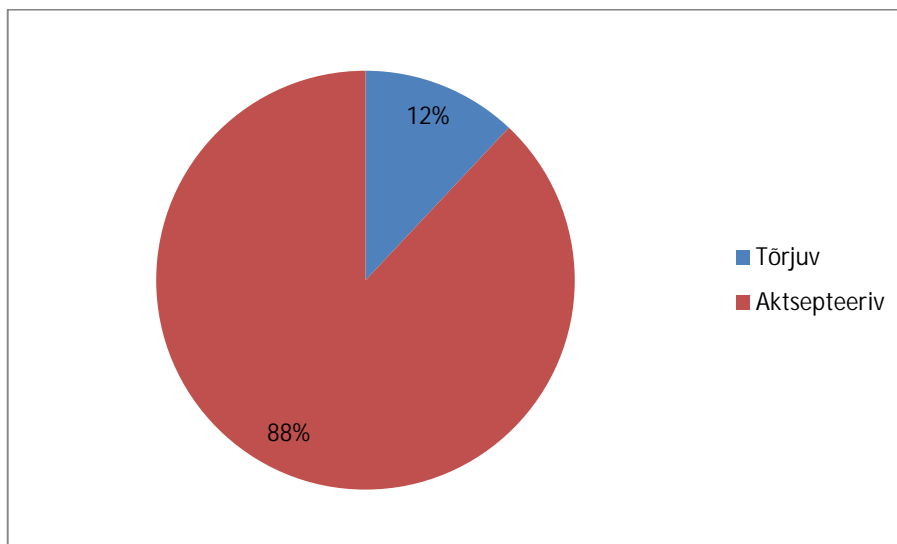
Ka selle uurimisküsimuse puhul toodi sisse kriteeriumid, et saaks otsustada, millisesse suunda vastused kanduvad. Kui hinnangute keskmine oli alla 2,5, siis loeti hinnangud aktsepteeritavaks ja kui keskmine oli kõrgem, siis tõrjuvaks. Sama kriteeriumit rakendati ka üksikteadmiste antud keskmiste hinnangute tõlgendamisel. Pooled neutraalseid vastused loeti aktsepteerivateks ja teise poole mitteaktsepteerivateks

Järgmisena on toodud koondandmed hinnangute sagedusjaotuste kohta.

Joonis 4. Hinnangute sagedusjaotus kohustuslike teadmiste kohta

Allpool on toodud pedagoogide suhtumine teadmistesse.

Joonis 5. Suhtumine kohustuslikesse teadmistesse

Õpetaja vabavastuseline kommentaar teadmiste kohta:

Ajaga kaasas käimine on õpetajale endale kasulik.

Hinnangud hindamismeetoditele kompetentsuse välja selgitamiseks

Kolmanda uurimisküsimuse jaoks leiti hinnangute keskmised ja standardhälbed ning keskmiste vahe ja selle standardhälve. Tehti t-test sõltuvatele rühmadele kõige positiivsemalt vastatud alaküsimuse (32c.) suhtes. Küsimustiku osa sisemine reliaablus (Cronbach'i Alpha) oli 0,60.

Tabel 3. Keskmised hinnangud hindamismeetodite õpetajate kompetentsuse välja selgitamiseks võrreldult keskmise hinnanguga vestlusele hindamismeetodina

Alaküsimuse nr*	Keskmine (SD)**	Keskmiste vahe (SD)***	p-väärtus****
32a. eneseanalüüs	1,83 (0,74)	0,00 (0,77)	1,00
32b. portfoolio	2,35 (0,83)	-0,52 (1,01)	0,00
32c. vestlus	1,83 (0,63)	0 (0)	
32d. vaatlus	2,24 (0,83)	-0,41 (0,77)	0,00
32e. kombineeritult	1,90 (0,70)	-0,07 (0,82)	0,57

SD – standardhälve

*Viis hindamismeetodit.

******Vastused anti skaalal: (1) täiesti sobiv, (2) sobiv, (3) ei oska vastata, (4) ei sobi ja (5) üldse ei sobi. Skaala keskpunktiks on 3, mis vastab neutraalsele suhtumisele.

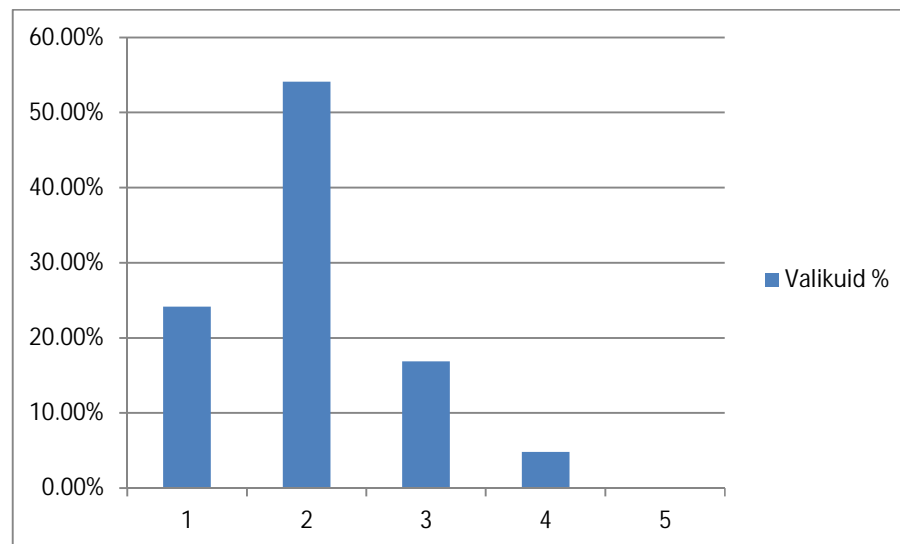
*******Hinnangute keskmise vahe ja standardhälve vahe alaküsimuse 32c. suhtes, mis on saanud kõige negatiivsema keskmise hinnangu.

********Keskmete vahe ja standardhälve vahe statistiline olulisus (t-test sõltuvatele rühmadele).

Pedagoogide hinnangute summaarne keskmine hindamismeetoditele on 2,03. Kõige madalama keskmise sai 32b. alaküsimus. Kõige kõrgema keskmise hinnangu sai 32c. alaküsimus. T-testiga sõltuvatele rühmadele selgus, et kahel juhul erinevus on statistiliselt mitteoluline: küsimused 32a. ja 32e.

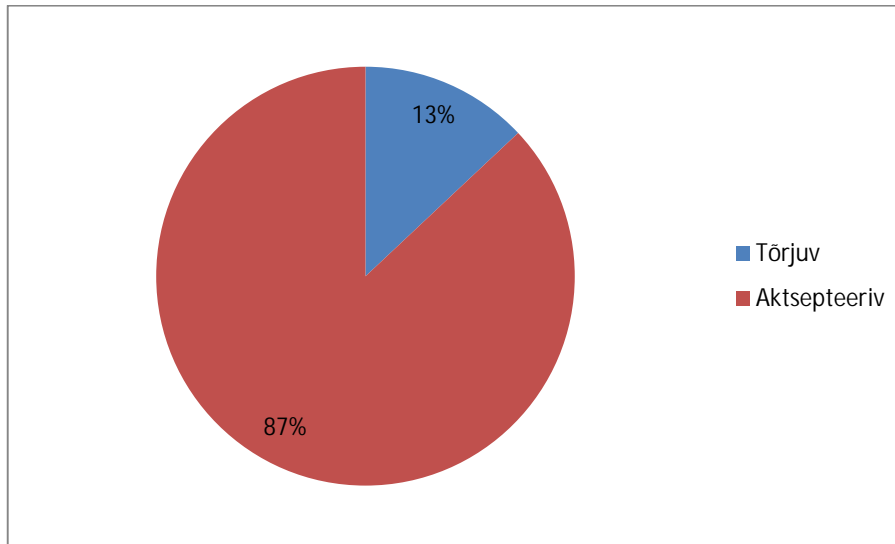
Et tulemusi oleks võimalik hiljem interpreteerida, siis toodi sisse kriteeriumid. Kui hinnangute keskmine oli alla 2,5, siis loeti hinnangud aktsepteeritavaks ja kui keskmine oli kõrgem, siis tõrjuvaks. Sama kriteeriumit rakendati ka üksikhindamismeetoditele antud keskmete hinnangute tõlgendamisel. Pooled neutraalseid vastused loeti aktsepteerivateks ja teise poole mitteaktsepteerivateks

Allpool on toodud koondandmed hinnangute sagedusjaotuste kohta.

Joonis 6. Hinnangute sagedusjaotus hindamismeetodite kohta

Järgmisena on toodud õpetajate suhtumine hindamismeetoditesse.

Joonis 7. Suhtumine hindamismeetoditesse

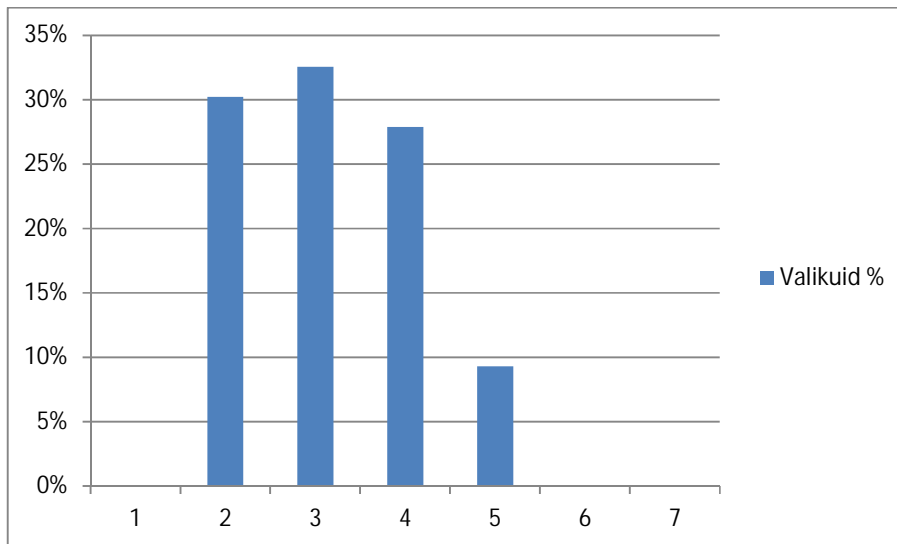
Pedagoogide vabavastuselised kommentaarid hindamismeetodite kohta:

- 1) Pole kursis, mis vestlusel täpsemalt küsimuse all on
- 2) Ei ole sellesse süvenenud
- 3) Aga staaž?
- 4) Ei ole tutvunud kutsestandardiga
- 5) Ei ole nii detailselt tuttav hindamismeetoditega.

Üldhinnang kutsestandardile ning vabavastuselised kommentaarid

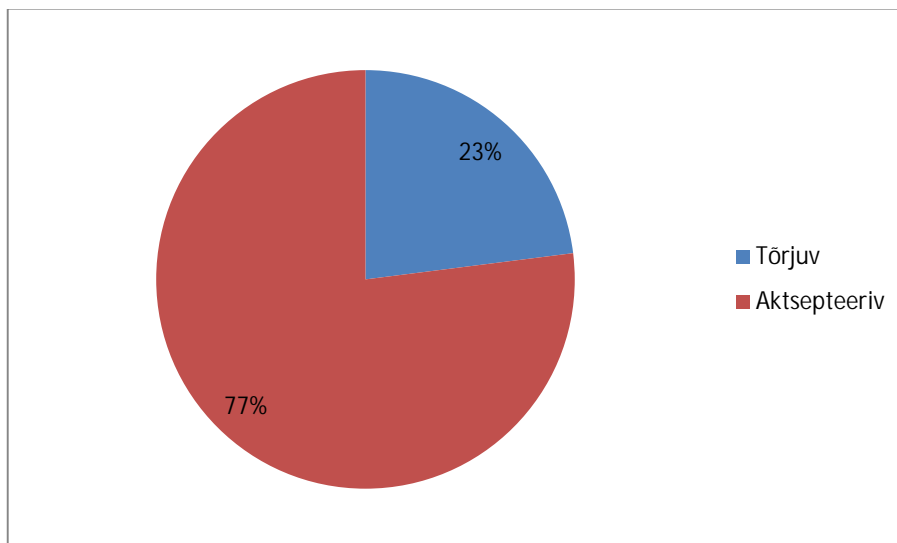
Ankeedi lõpus uuriti õpetajate üldhinnangut *Õpetaja, tase 7* kutsestandardile. Hinnangud on antud järgmisel 7-pallisel skaalal: (1) vastab täielikult minu ootustele, (2) vastab minu ootustele, (3) peaaegu vastab minu ootustele, (4) ei oska öelda, (5) pigem ei vasta minu ootustele, (6) ei vasta minu ootustele ja (7) ei vasta üldsegi minu ootustele. Skaala keskpunktiks on 4, mis vastab neutraalsele suhtumisele. Et tulemusi oleks võimalik interpreteerida, siis sisse toodi järgmist kriteeriumit: kui hinnangute keskmine alla 3,5, siis kutsestandardit pooldatakse ja kui keskmine kõrgem, siis sellesse suhtutakse tõrjuvalt. Pooled neutraalseid vastused loeti aktsepteerivateks ja teise poole mitteaktsepteerivateks. Tulemuste järgi hinnangute keskmine on 3,16 ja standardhälve on 0,97.

Järgmisena on toodud sagedusjaotus pedagoogide üldhinnangutega kutsestandardi kohta.

Joonis 8. Hinnangute sagedusjaotus kutsestandardi üldhinnangu kohta

Allpool on toodud õpetajate suhtumine kutsestandardisse.

Joonis 9. Suhtumine kutsestandardisse

Pedagoogi vabavastuseline kommentaar kutsestandardi üldhinnangu kohta:

Ei oska öelda, kuna vajan veel lisainfot.

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja õpetajate hinnangud kutsestandardi tegevusnäitajatele ideaalis ja reaalis, arvamused vajalike teadmiste kohta, hinnangud kutsestandardis loetletud hindamismeetodite kohta ning ka pedagoogide üldhinnang

kutsestandardile. Saadud tulemusi interpreteeritakse järgnevas peatükis uurimisküsimuste kaupa. Tuuakse välja sarnasused ja erinevused bakalaureusetöös saadud tulemuste ja erialases kirjanduses esitatud uuringutega. Arutletakse järelduste, üldistuste, uurimuse tugevuste ja piirangute üle. Peatükis osutatakse, kuidas saadud tulemused on võimalik rakendada ja antakse soovitusi edasi uurimiseks.

Hinnangud tegevusnäitajatele

Antud bakalaureusetöös püüti õpetajate küsitluse teel selgitada välja, kuivõrd kooskõlalised on kutsestandardi nõuded pedagoogide endi kujutlusega professionaalsest õpetajast. Esimese uurimisküsimuse eesmärgiks oli uurida, millised on õpetajate hinnangud kutsestandardi tegevusnäitajatele ideaalis ja reaalis. Tegevusnäitajate aktsepteeritavuse üle otsustamiseks võetud kriteeriumi (hinnang 2,5 või kõrgem) alusel osutus, et pedagoogide hinnangud nii ideaalis kui ka reaalis kõikidele tegevusnäitajatele kokkuvõtvalt ja eraldi võetuna osutusid vastuvõetavateks. Summaarne keskmine hinnang ideaalis oli kõrgem kui reaalis. Põhjus võib olla selles, et kuigi pedagoogid nii ideaalis kui ka reaalis aktsepteerivad kõik tegevusnäitajad, tekitab nende rakendamine praktikas küsitavusi.

Nõutud teadmiste olulisus

Järgmisena küsiti ankeedis, kui oluliseks õpetajad peavad kohustuslike kompetentside all loetletud teadmisi. Tulemustest selgus, et pedagoogid peavad kõik kutsestandardis loetletud teadmised olulisteks. Kõik keskmised hinnangud paigutusid skaala positiivsele poolele, mis tähendab, et õpetajad aktsepteerivad kutsestandardis kohustuslike kompetentside all loetletud teadmised. Ometi, *Õpetaja, tase 7* kutsestandardi teadmiste loetelus ei ole pööratud eraldi tähelepanu sellele, et pedagoog peab teadma aine sisu ja kuidas seda õpetada. Näiteks Austraalia kutsestandardis on taoline nõue professionaalse teadmiste valdkonnas esitatud (Australian Institute, 2016). Vabavastuselistel kommentaaridel õpetajad ei toonud eraldi välja, et pedagoogid peavad seda teadma. See tähendab, et teadmiste kategooriad küsitletute arvates kajastavadki rahuldavalt õpetajate töö jaoks vajalikke nõudeid. Põhjus võib olla ka selles, et neid teadmisi polegi vaja eraldi välja tuua teadmiste kategooriates, sest nõuded õpetatava aine tundmise kohta on kirjas 20. tegevusnäitajas.

Hinnangud hindamismeetoditele

Küsitlusega selgitati ka välja, kuidas pedagoogid hindavad kutsestandardis loetletud hindamismeetodeid õpetajate kompetentsuse välja selgitamiseks. Uurimusest selgus, et kõik hindamismeetodid said statistiliselt üle keskmise hinnangud. See tähendab, et pedagoogid peavad sobivaks kõiki kutsestandardis loetletud hindamismeetodeid. Kuid nagu selgus kommentaaridest, õpetajad olid üllatunud, miks kompetentsusnõuete hindamisel ei arvestata tööstaaži. See tähendab, et respondentide arvates kutsestandardis peaks arvestama ka pedagoogi tööstaažiga. Nii on näiteks Austraalia kutsestandardis tegevusnäitajad nelja arengu astme jaoks: ülikooli lõpetajale, kogenud õpetajale, meisterõpetajale ja juhtivõpetajale (Australian Institute, 2016).

Kõige vähem eelistavad õpetajad hindamist portfoolio alusel. See erineb 1993.-1994. aastal USAs läbiviidud algkooliõpetajate uurimusest, kus õpetajad küsitluse põhjal eelistasid just seda hindamismeetodit (Shinkfield & Stufflebeam, 1995). Põhjuseid, miks tulemused on nii erinevad, võib olla mitu. Esiteks, võib asi peituda kultuurilises erinevuses, sest tõenäoliselt on vale mõelda, et kõikide riikide pedagoogid väärtustavad samu hindamismeetodeid. Teiseks võib põhjus olla selles, et erinevate õppeastmete õpetajad eelistavad erinevaid õpetamiskutse hindamismeetodeid, sest käesolevas töös uuriti alg- ja põhikooli ning gümnaasiumi pedagoogide arvamusi.

Üldhinnang ning kommentaarid

Küsimustiku lõpus oli küsimus, milline on õpetajate üldhinnang *Õpetaja, tase 7* kutsestandardile. Tööst selgus, et kutsestandard usutletute hinnangul peaaegu vastab nende ootustele. See tähendab, et usutletud pedagoogid aktsepteerivad kutsestandardit.

Kuid ettevaatlikuks teeb kommentaaridest selgunud asjaolu, et paljud õpetajad kas pole tutvunud või süvenenud kutsestandardisse, mis teatud määral võib mõjutada küsitluse tulemusi. See tähendab, et võib-olla paljud vastused ei peegelda päris õpetajate reaalseid hoiakuid. Põhjus, miks pedagoogid tunnevad kutsestandardit halvasti, võib olla selles, et kutsestandardit pole koolides piisavalt tutvustatud.

Töö praktiline väärtus

Töö praktiline väärtus seisneb selles, et töös välja selgitatud õpetajate hinnangud aitavad näha *Õpetaja, tase 7* kutsestandardi tugevaid ja nõrku külgi pedagoogide arusaamadest lähtuvalt. Uurimistulemused on kasutatavad sisendina standardi edasi arendamiseks.

Tulemustest ühtlasi selgub, et paljud õpetajad pole kursis kutsestandardi nõuetega ning nad vajavad nende kohta rohkem informatsiooni. Töö praktiline väärtus seisneb ka selles, et bakalaureusetöö tulemusena on koostatud küsimustik, millega saab ka tulevikus uurida pedagoogide hinnanguid kutsestandardi kohta. Ühtlasi on saadud andmeid võimalik kasutada võrdluseks edaspidistes uuringutes.

Soovitused edaspidisteks uurimusteks ja töö piirangud

Uurimuse tugevus seisneb selles, et esmakordselt uuriti õpetajate hinnanguid *Õpetaja, tase 7* kutsestandardi kohta. Antud uurimistöö annab aluse kutsestandardi lähtealuste ja rakendamisega seotud küsimuste uurimiseks ka magistritööna. Töö kitsaskohaks on mugavusvalim, mis ei luba tulemusi üldistada. Ka tuleks leida võimalusi kutsestandardi valiidsuse hindamiseks võrdlusena alternatiivsete kompetentsusindikaatoritega nagu seda tehti Bondi, Smithi, Bakeri ja Hattie'i (2000) uuringus. Selles võrreldi atesteeritud ja atesteerimist ebaõnnestunult taotlenud pedagoogide kutseoskusi. Atesteeritud õpetajad said kõrgemad hinnangud 11 indikaatori juhul 13st. Teiseks eeskujuks on Vandevoorti, Amrein-Beardsley'i ja Berliner (2004) uuring, kus selgitati välja, et peaaegu 2/3 NBPTS alusel atesteeritud pedagoogide õpilastel olid kõrgemad õpitulemused kui mitteatesteeritud.

Kokkuvõte

Õpetajate kutsestandardite usaldusväärsuse kindlustamist raskendab asjaolu, et enamasti ei rajane need uuringutel (Krull & Leijen, 2015). Öeldu kehtib ka Eestis äsja rakendatud pedagoogide kutsestandardite kohta. Et seda vajakajäämist kõrvaldada, seati selle töö eesmärgiks uurida, kuivõrd *Õpetaja, tase 7* kutsestandardi kompetentsusnõuded on põhjendatud Eesti oludes õpetajate endi hinnangul. Bakalaureusetöö konkreetsemaks eesmärkideks oli välja töötada küsimustik pedagoogide usutlemiseks *Õpetaja, tase 7* kutsestandardi kohta ning viia läbi õpetajate küsitlus. Küsitlusega püüti välja selgitada, kuidas pedagoogid hindavad kutsestandardi nõudeid professionaalse õpetaja kompetentsusnõuetena ideaalis ja reaalselt rakendatuna. Lähtuvalt eesmärgist püstitati kolm uurimisküsimust:

- 1) Millised on õpetajate hinnangud kutsestandardi tegevusnäitajatele ideaalis ja reaalis?
- 2) Kui oluliseks pedagoogid peavad kohustuslike kompetentside all loetletud teadmisi?
- 3) Kuidas õpetajad hindavad kutsestandardis loetletud hindamismeetodeid õpetajate kompetentsuse välja selgitamiseks?

Küsitlus viidi läbi viies Tartu koolis.

Andmetöötlusest selgus vastusena esimesele uurimisküsimusele, et pedagoogide arvates kõik tegevusnäitajad on põhjendatud nii ideaalis kui reallis. Seejuures anti nõuetele ideaalis oluliselt kõrgemad hinnangud kui reallis.

Teise uurimisküsimuse osas selgus, et õpetajad peavad kõiki kutsestandardis nõutavaid teadmisi oluliseks. Sellest järeldub, et pedagoogid aktsepteerivad neid nõudmisi.

Andmetöötlusest selgus vastusena kolmandale uurimisküsimusele, et õpetajad hindasid sobivaks kõik õpetamiskutse hindamismeetodid. Kõige vähem väärtustati portfoolio alusel hindamist.

Lisaks paluti respondentidel anda ka üldhinnang kutsestandardi kohta. Vastustest selgus, et kutsestandard üldjoontes vastab pedagoogide ootustele ning nad aktsepteerivad kutsestandardit. Vabavastuselistest kommentaaridest selgus ka see, et paljud õpetajad polnud kutsestandardiga enne küsitlust kokku puutunud.

Uurimus andis esmased pedagoogide hinnangud *Õpetaja, tase 7* kutsestandardi kohta. Edasi saaks uurida kutsestandardi valiidsust alternatiivsete kompetentsusindikaatoritega.

Märksõnad: kutsestandard

Summary

TEACHERS' ASSESSMENT TO THE REQUIREMENTS OF LEVEL 7 OF THE ESTONIAN TEACHERS' PROFESSIONAL STANDARD

Ensuring the validity of professional standards for teachers is complicated by the fact that in most cases they are not based on research (Krull & Leijen, 2015). This also applies to the professional standards recently implemented in Estonia. To overcome this shortcoming, the present thesis aims to examine the extent to which the competence requirements of level 7 of the Estonian Teachers' Professional Standard are justified in the Estonian context according to teachers' point of view. More specifically, the objective of the thesis was to design a questionnaire in order to receive teachers' feedback on level 7 of the Estonian Teachers' Professional Standard. The questionnaire sought to determine how teachers assess the competence requirements of the professional standard in both ideal and realistic

circumstances. Based on the objective of the thesis, the following research questions were formulated:

- 1) How do teachers assess the performance indicators of the Estonian Teachers' Professional Standard in both ideal and realistic circumstances?
- 2) How do teachers rate the importance of the knowledge listed under the expected teaching competences?
- 3) How do teachers evaluate the assessment methods outlined in the Estonian Teachers' Professional Standard, used for determining teachers' professional competence?

The survey was conducted in five schools in Tartu.

With regard to the first research question, teachers believed that all performance indicators are justified in both ideal and realistic circumstances. In ideal circumstances, however, requirements received significantly higher evaluations compared to realistic ones.

The results for the second research question showed that teachers recognise all the knowledge required in the professional standard as important. This suggests that teachers accept all knowledge.

With respect to the third research question, the data revealed that teachers consider all methods used for the assessment of teachers' teaching skills to be appropriate. The use of portfolios as tools for assessing teaching skills was the least valued.

In addition, the respondents were asked to provide an overall assessment of the professional standard. The results showed that the professional standard generally meets the expectations of teachers and that teachers accept it. Free responses also revealed that many teachers were not familiar with the professional standard.

The study provided a preliminary assessment of level 7 of the Estonian Teachers' Professional Standard. In the future, alternative competence requirements could be used to assess the validity of the professional standard.

Keywords: professional standard

Tänu sõnad

Töö autor tänab õppealajuhatajaid, kes olid valmis aitama küsitluse läbi viia. On tänulik kõikidele õpetajatele, kes leidsid töö kõrvalt aega, et võtta osa küsitluses.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kasutatud kirjandus

- American Educational Research Association, American Psychological Association, National Council on Measurement in Education. (1985). *Standards for educational and psychological testing*. Washington, DC: American Educational Research Association.
- Arends, R. I. (2006). Performance Assessment in Perspective: History, Opportunities, and Challenges. In S. Castle, & B. D. Shaklee (Eds.), *Assessing Teacher Performance: Performance-Based Assessment in Teacher Education* (pp. 3-22). Lanham, MD: Rowman & Littlefield Education.
- Australian Institute for Teaching and School Leadership* (2016). Kõlastatud aadressil <http://www.aitsl.edu.au>.
- Bacharach, S. B., Conley, S. C., & Shedd, J. B. (1991). Evaluating teachers for career awards and merit pay. In J. Millman, & L. Darling-Hammon (Eds.), *The new Handbook of teacher evaluation* (pp. 133–146). Newbury Park, CA: Corwin Press, inc.
- Bond, L., Smith, T., Baker, W. K., & Hattie, J. A. (2000). *The Certification System of the National Board for Professional Teaching Standards: A Construct and Consequential Validity Study*. Greensboro, NC: Center for Educational Research and Evaluation, The University of North Carolina at Greensboro.
- Bourgonje, P., & Tromp, R. (2011). *Quality Educators: An International Study of Teacher Competences and Standards*. Kõlastatud aadressil <http://download.ei-ie.org/Docs/WebDepot/Quality%20Educators.pdf>.
- Council of Chief State School Officers* (2016). Kõlastatud aadressil <http://www.ccsso.org>.
- Eisenschmidt, E. (2005). Õpetaja professionaalne areng ja kutsestandard. *Haridus*, 3, 28–29.
- Eisenschmidt, E., & Koit, R. (2014). *Kutsestandardi rakendamise õpetajaks kujunemisel ja edasises professionaalses arengus*. Kõlastatud aadressil <http://www.innove.ee/UserFiles/%C3%9Cldharidus/Kutsestandardi%20rakendamise%20ja%20eneseanal%C3%BC%C3%BCs.pdf>.
- InTASC Model Core Teaching Standards: A Resource for State Dialogue* (2011). Kõlastatud aadressil http://www.ccsso.org/Documents/2011/InTASC_Model_Core_Teaching_Standards_2011.pdf.
- Krull, E. (1998). *Õpetamise tõhususe hindamine*. Tartu: TÜ kirjastus.
- Krull, E., Kõrgesaar, J., & Õunapuu, T. (1998). Eesti ja USA pedagoogikaõppejõudude hinnangud NCATE akrediteerimisstandarditele. I. Kraav, & K. Kamerov (Toim), *In via Educationis* (lk 48–65). Tartu: TÜ kirjastus.

- Krull, E. (2005, 26. märts). Kas need ongi Eesti õpetaja kutsestandardid? *Õpetajate Leht*, lk 6–7.
- Krull, E. (2006, 3. veebr). Õpetaja kutsestandard olgu loogiline ja rakenduskõlblik. *Õpetajate Leht*, lk 7.
- Krull, E., & Leijen, Ä. (2015). Perspectives for Defining Student Teacher Performance-Based Teaching Skills Indicators to Provide Formative Feedback through Learning Analytics. *Creative Education* 6(10), 914–926.
- Kutseseadus (2009). Külastatud aadressil https://www.riigiteataja.ee/redaktsioonide_vordlus.html?grupiId=322074&vasakAktId=13147615&paremAktId=13147615.
- McDonnell, L. M. (1989). *The Dilemma of Teacher Policy*. Külastatud aadressil <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED318087.pdf>.
- McGreal, T. L. (1983). *Successful teacher evaluation*. Külastatud aadressil <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED236776.pdf>.
- Moore, K. M., Hopkins, S., & Tullis, R. (1994). NCATE Standards: Restructuring Teacher Education. *Teacher Education Quarterly* 21(2), 27–36.
- National Board for Professional Teacher Standards (2016). Külastatud aadressil <http://boardcertifiedteachers.org/certificate-areas>.
- Oxford Dictionaries (2016). Külastatud aadressil <http://www.oxforddictionaries.com>.
- Roth, R. A. (1996). Standards for Certification, Licensure, and Accreditation. In J. Sikula (Ed.), *Handbook of Research on Teacher Education* (pp. 242–278). New York: Simon & Schuster Macmillan.
- Shinkfield, A. J., & Stufflebeam, D. (1995). *Teacher evaluation: Guide to Effective Practice*. Boston: Kluwer Academic Publishers.
- Sihtasutus Kutsekoda (2016). Külastatud aadressil <http://www.kutsekoda.ee>.
- Snoek, M. (2011). *European Dimensions of Teacher Education—Similarities and Differences*. Külastatud aadressil https://www.pef.uni-lj.si/fileadmin/Datoteke/Zalozba/pdf/Zuljan_Vogrinc_Teacher_education.pdf.
- Šadrikov, V. D. (2007). Базовые компетенции педагогической деятельности. *Сибирский учитель* 6, 5–15.
- Teadustöö eetika (2016). Külastatud aadressil <http://www.eetika.ee/et/teaduseetika/teadustoo>.
- Vandevoort, L. G., Amrein-Beardsley, A., & Berliner, D. C. (2004). National Board Certified Teachers and Their Students' Achievement. *Education Policy Analysis Archives*, 12, 46. Külastatud aadressil <http://epaa.asu.edu/ojs/article/view/201>.

- Watts, D. (1982). Can campus-based preservice teacher education survive? *Journal of Teacher Education* 33(4), 35–39.
- Witte, T. C. H., & Jansen, E. P. W. A. (2015). In search of the excellent literature teacher. An inductive approach to constructing professional teaching standards. *Teachers and Teaching*, 21(5), 565–583. Külastatud aadressil <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13540602.2014.995478#abstract>.
- Õpetaja V tase (2005). Külastatud aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=4321>.
- Õpetaja, tase 6 (2013). Külastatud aadressil <http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10494424/pdf/opetaja-tase-6.1.et.pdf>.
- Õpetaja, tase 7 (2013). Külastatud aadressil <http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10494558/pdf/opetaja-tase-7.5.et.pdf>.
- Õpetaja kutsestandardid (2016). Külastatud aadressil <http://www.opetajateliit.ee>.

Lisa 1. Küsimustik õpetajate arvamuste kutsestandardi *Õpetaja, tase 7* uurimiseks

Kood: _____

Küsimustik kutsestandardi kohta

Käesoleva küsitluse eesmärk on uurida õpetajate arvamusi kutsestandardi *Õpetaja, tase 7* kooskõlast õpetajate endi kujutlusega professionaalsest õpetajast. Uurimust viib läbi Tartu Ülikooli 3. kursuse Humanitaar- ja sotsiaalsainete õpetamine põhikoolis eriala üliõpilane Eduard Pavlov. Küsitlus on anonüümne. Järeldused sellest tehakse üldistatud kujul, mis ei võimalda küsitletava isiku ega kooli tuvastamist. Vastamine küsimustikule on vabatahtlik. Kui Teil tekib küsimusi, siis neid saate saata: Eduard2550@gmail.com

Hinnangudkompetentsusnõudeid kajastavate tegevusnäitajate kohta andke järgnevas toodud skaaladel: üks selle kohta, kuivõrd väide väljendab nõudeid õpetajate ettevalmistusele esitatavaid ideaalis, teine hinnang sellele, kuivõrd realistlikud on need nõuded Teie igapäevaseks tööks. Tähistage vastusevariandid, mis kõige paremini vastavad Teie arusaamale linnukesega.

Idealis

1	täiesti põhjendamatu nõue
2	põhjendamatu nõue
3	on ja ei ole põhjendatud
4	mõneti põhjendatud nõue
5	täiesti põhjendatud nõue

Reaalselt

1	on täiesti ebareaalne nõuda praktikas
2	ei saa nõuda praktikas
3	on ja ei ole põhjendatud
4	põhjendatud nõue meie praktikas
5	täiesti põhjendatud nõue praktikas

KÜSIMUSED KOHUSTUSLIKE KOMPETENTSIDE KOHTA

B.2.1 Õpi- ja õpetamistegevuse kavandamine

Tegevusnäitaja	Idealis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. Õpetaja „... selgitab välja rühma ja õppija ainealase taseme, õpioskuste ja õpimotivatsiooni taseme ning arvestab neid ainevaldkondlike, üldpedagoogiliste ja kasvatuslike eesmärkide seadmisel, toetudes õppekavale; tunneb ära haridusliku erivajaduse ja kaasab vajadusel tugispetsialisti õpikeskkonna tingimuste muutmiseks; valmistab ette arenguvestluse;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
2. Õpetaja „... koostab õpetaja töökava, arvestades õppekava ning kavandab koostöös kolleegidega ainetevahelise lõimingu; töökavast lähtuvalt koostab tunnikava(d); lähtuvalt eesmärkidest valib õpetamiseks ja õppimiseks sobivad meetodid, hindamismudeli ning planeerib tegevuste aja; koostöös teiste spetsialistidega koostab vajadusel individuaalse õppekava, käitumise tugikava ja/või arenduskava; omab ülevaadet erivajadustega õppija toetamise protsessist; kasutab õpetaja töö kavandamisel (teadus)kirjandust;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
3. Õpetaja „... kaasab õppijaid, lapsevanemaid, kolleege ja tugispetsialiste õpitegevuste kavandamisse; informeerib osapooli õpieesmärkidest, sisust, õppekorraldusest, hindamismudelitest, huvitegevuse võimalustest, kasutades tõhusalt erinevaid infokanaleid (nt koosolek, e-suhtlus, individuaalne vestlus);“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
4. Õpetaja „... valib õppevara ja IKT-vahendite hulgast õpieesmärkide ning rühma tasemega sobiva, arvestades ka hariduslike erivajadustega õppijatega; juhendamisel kohandab õppeavara; hoiab end kursis õppevara ja IKT-vahendite uuendustega.“										

Teie kommentaar: _____

B.2.2 Õpikeskkonna kujundamine

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
5. Õpetaja „... kasutab olemasolevat füüsilist õpikeskkonda, tagades selle turvalisuse ja kujundades seda lähtuvalt tervisekaitsenõuetest, õppijate vajadustest ja õpieesmärkidest; osaleb meeskonnatöös organisatsiooni õpikeskkonna kujundamisel; teab, kelle poole pöörduda probleemide ilmnemisel; tegutseb esmaabi vajavas situatsioonis sobival viisil;“										

Teie kommentaar: _____

[illegible][illegible][illegible]

B.2.4 Refleksioon ja professionaalne enesearendamine

[illegible]

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
14. Õpetaja „... analüüsib õpiprotsessi, määratleb probleemid, sõnastab haridusuuringu (sh tegevusuuring) eesmärgi(d) ning kavandab ja viib juhendamisel läbi uurimistööd, kasutades sobivaid meetodeid ning arvestades valdkonna uurimistöö eetikat; analüüsib ja tõlgendab nii enda kui ka teiste uurijate uurimistulemusi ning rakendab neid õpetamise parendamisel ja enese arendamisel;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
15. Õpetaja „... jälgib, hindab ja väärtustab oma füüsilist, vaimset ja emotsionaalset tervist, tegutseb nende tasakaalus hoidmise nimel, optimeerides iseenda aja- ning energiakulu; otsib probleemide tekkimisel vajadusel abi kolleegidelt, mentorilt, organisatsiooni juhtkonnalt, tugispetsialistilt jt; märkab kolleegi edusamme ja tunnustab teda.“										

Teie kommentaar: _____

B.2.5 Nõustamine ja mentorlus

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
16. Õpetaja „... nõustab õppijat konkreetse vajaduse või küsimuse ilmnemisel oma (aine)valdkonnas, ka ennetavalt; toetab õppijat õpioskuste arendamisel ja ainealaste teadmiste omandamisel; viib läbi konsultatsioone ja arengut toetavaid vestlusi; teeb koostööd tugispetsialistidega;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
17. Õpetaja „... viib läbi õppija arengu toetamisele suunatud vestlusi, vajadusel kaasab tugispetsialiste; nõustab lapsevanemat õpitegevustega seonduvates küsimustes, vajadusel kaasab tugispetsialiste.“										

Teie kommentaar: _____

B.2.6 Arendus-, loome- ja teadustegevus

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
18. Õpetaja „... osaleb organisatsiooni arengut suunavate dokumentide koostamisel; osaleb valdkonna ühenduste ja ekspertgruppide töös; annab sisendit ja tagasisidet eelnõudele, ettepanekutele, arengukavadele jm;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Idealis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
19. Õpetaja „... märkab õpivara puudusi ja teeb organisatsiooni (aine)valdkonna juhtidele ettepanekuid õpivara kohandamiseks ja koostamiseks; juhendamisel kohandab õpivara, arvestades õppijate vajadusi.“										

Teie kommentaar: _____

KÜSIMUSED KUTSET LÄBIVATE KOMPETENTSIDE KOHTA

B.2.7 Õpetaja, tase 7 kutset läbivad kompetentsid

Tegevusnäitaja	Idealis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
20. Õpetaja „... valdab õpetatavaid aineid ja ainevaldkondi, hoiab end kursis valdkondlike uuendustega, arvestades valdkonna- ja ainealase teadmuse, teaduspõhisuse ja parimate praktikate ning õppekavast tulenevate nõuetega;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Idealis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
21. Õpetaja „... kasutab korrektset õpetamiskeelt kõnes ja kirjas ning väljendab ennast arusaadavalt; kasutab oma töös õpetamiskeelt tasemel C1 ning ühte võõrkeelt vähemalt suhtlustasemel;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Idealis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
22. Õpetaja „... märkab, tunnustab, innustab õppijat, lapsevanemat ja kolleegi, tunnustab ka väikseid edusamme;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Idealis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
23. Õpetaja „... suheldes näitab üles austust ja hoolivust; seab inimesed esikohale, töötab tõhusalt üksikisikutega ja meeskonnas; aktsepteerib inimeste erinevusi ning arvestab neid koostöö tegemisel, väärtustab koostööd kui lisaväärtuse tootjat;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
24. Õpetaja „... loob positiivse suhtluskeskkonna ja käitub vastavalt headele suhtlemistavadele; suhtleb edukalt erinevate tasandite ja sihtgruppide inimestega, loob koostööks vajalikke suhtevõrgustikke; kujundab õppijate kommunikatsiooni-/ suhtlemisoskusi; analüüsib ja arendab oma suhtlemisoskusi, teeb konstruktiivset kriitikat ja on sellele avatud;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
25. Õpetaja „... juhindub oma töös õpetaja kutse-eetikast; toetab oma tegevuse kaudu kutse-eetika ja õpetaja ameti laiemat teadvustamist ning väärtustamist ühiskonnas; kujundab ja järgib ühiskonna väärtusi ja norme erinevates keskkondades; kujundab oma eeskujuga õppijate väärtusi;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
26. Õpetaja „... tegutseb teadliku ja vastutustundliku kodanikuna, toetades ühiskonna demokraatlikku arengut;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
27. Õpetaja „... tunneb oma tugevaid ja nõrku külgi ning teostab ennast neid arvestades; töötab oma võimete kohaselt;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Ideaalis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
28. Õpetaja „... tööülesandeid täites kasutab matemaatilist keelt ja meetodeid (nt andmete analüüsimine ja tõlgendamine, järelduste tegemine, üldistamine);“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Idealis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
29. Õpetaja „... on orienteeritud tulemustele ja isiklike tööeesmärkide saavutamisele; otsib võimalusi enesearendamiseks ja karjääris edasiliikumiseks; tuleb välja uute ideedega ja viib neid ellu, arvestades valdkonna- ja ainealase teadmuse, teaduspõhisuse ja parimate praktikatega; märkab probleeme ja neis peituvaid võimalusi; reageerib paindlikult muutustele ja võtab arukaid riske;“										

Teie kommentaar: _____

Tegevusnäitaja	Idealis					Reaalselt				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
30. Õpetaja „... kasutab sobivaid IKT- vahendeid ja võimalusi, kujundades õpikeskkonda ja viies läbi õpitegevusi; kasutab e-õppeks sobivaid keskkondi ja õppemeetodeid; kasutab kaasaegseid IKT-põhiseid suhtlusvahendeid; hindab ja arendab oma haridustehnoloogilisi pädevusi vastavalt organisatsiooni International Society for Technology in Education (ISTE) õpetajate haridustehnoloogiliste pädevustele.“										

Teie kommentaar: _____

KÜSIMUSED KOHUSTUSLIKE KOMPTENTSIDE ALL LOETLETUD TEADMISTE JA HINDAMISMEETDITE KOHTA

31. Kui oluliseks peate kohustuslike kompetentside all loetletud teadmisi. Vastamiseks tehke linnuke Teie arvamust väljendava vastusevariandi alla.

Teadmised	On väga olulised	Pigem olulised	Ei oska vastata	Pigem mitteolulised	Täiesti mitteoluline
31a. lapse füüsiline, psüühiline, emotsionaalne, kõlbeline ning sotsiaalne areng					
31b. ealised erinevused (sh kõne, taju, mõtlemise, loovuse arengu ja sotsiaalsete oskuste osas)					
31c. keskkonna mõju grupele					
31d. esmaabi andmine					
31e. arengusühholoogia					
31f. uurimistöö alused					
31g. refleksiooni alused					
31h. nõustamise põhimõtted, meetodid					
31i. intellektuaalse omandi kaitse					
31j. haridusvaldkonnaga seonduv seadusandlus					
31k. ühiskonna toimimise põhimõtted (Eesti, Euroopa ja maailma kultuuriruum, riigikorralduse ja säästva arengu põhimõtted jne)					
31l. haridusvaldkonna institutsionaalne korraldus, sh haridusvaldkonna katusorganisatsioonid					
31m. kommunikatsiooni alused, sh avalik esinemine ja meediaga suhtlemine					
31n. etikett					

Teie kommentaar: _____

32. Kuidas hindate kutsestandardis loetletud hindamismeetodeid õpetajate kompetentsuse välja selgitamiseks? Vastamiseks tehke linnuke Teie arvamust väljendava vastusevariandi alla.

Hindamismeetod	Täiesti sobiv	Sobiv	Ei oska vastata	Ei sobi	Üldse ei sobi
32a. eneseanalüüs					
32b. portfoolio					
32c. vestlus					
32d. vaatlus					
32e. kombineeritult					

Teie kommentaar: _____

ÜLDHINNANG

33. Milline on Teie üldhinnang õpetaja 7 kutsestandardile. Märkige linnukesega Teile sobiv vastusevariant alloleval skaalal. Uus kutsestandard:

Vastab täielikult minu ootustele	Vastab minu ootustele	Peaaegu vastab minu ootustele	Ei oska öelda	Pigem ei vasta minu ootustele	Ei vasta minu ootustele	Ei vasta üldsegi minu ootustele

PALUN ISELOOMUSTAGE ENNAST, OMA HARIDUSTEED JA TÖÖD ÕPETAJANA

34. Sugu: () naine () mees

35. Vanus: _____ aastat

36. Millise kõrgkooli (seminari) olete lõpetanud, millise kvalifikatsiooniga ja millal?

Kõrgkool: _____

Omandatud kvalifikatsioon: _____

Lõpetamise aasta: _____

37. Kui pikk on Teie tööstaaž õpetajana? _____ aastat

38. Kui suur on Teie (keskmise) nädalakoormus sellel õppeaastal? _____ tundi

39. Kas Teie põhikoormus on ...

() algkoolis () põhikoolis

() gümnaasiumis () jaotub võrdselt põhikooli ja gümnaasiumi vahel?

SUUR TÄNU, ET LEIDSITE AEGA KÜSIMUSTIKULE VASTAMISEKS!

Lisa 2. Hinnangute sagedusjaotus ideaalis

	Hinne	1	2	3	4	5
Küsimuse nr						
1. Õppija arengu- ja õpivajaduste väljaselgitamine				2	6	35
2. Õpetaja töökavade koostamine			1	4	10	28
3. Osapoolte kaasamine	1	1	1	15	25	
4. Õppevara valimine	1		6	10	26	
5. Füüsilise õpikeskkonna kujundamine			1	6	34	
6. Vaimse õpikeskkonna kujundamine				5	38	
7. Organisatsiooni kultuuri kujundamine			1	11	31	
8. Õpetamine			3	10	29	
9. Õpiprotsessi ja klassi/rühma juhtimine			2	10	31	
10. Õppija arengu toetamine			2	13	28	
11. Õppimist ja arengut toetav tagasiside ja hindamine			1	17	25	
12. Osapoolte kaasamine			2	5	10	25
13. Oma töö analüüsimine ja enesearendamine			2	2	17	22
14. Õpetamise ja õppimise uurimine ning pedagoogilise teadmuse levitamine	1	4	8	16	14	
15. Füüsilise, vaimse ja emotsionaalse heaolu tagamine			1	7	35	
16. Õppija nõustamine			1	9	33	
17. Lapsevanema nõustamine			1	15	27	
18. Haridusvaldkonna poliitika kujundamine ja arengu kavandamine		2	4	18	19	
19. Õppijatele suunatud õpivara koostamine või kohandamine		2	1	16	24	
20. Eriala/ainevaldkonna tundmine				3	40	
21. Keeleoskus			3	4	36	
22. Motiveerimisoskus			1	5	37	
23. Koostööoskus			1	5	37	

24. Suhtlemisoskus	2	1	7	33	
25. Väärtuspädevus ja kutse-eetika järgimine		1	3	37	
26. Sotsiaalne kompetents	2		9	31	
27. Enesemääratluskompetents		2	6	35	
28. Matemaatikakompetents	1		11	8	23
29. Ettevõtlikkuskompetents	1	3	10	29	
30. Haridustehnoloogiline kompetents	1	3	13	25	

Lisa 3. Hinnangute sagedusjaotus reaalis

	Hinne	1	2	3	4	5
Küsimuse nr						
1. Õppija arengu- ja õpivajaduste väljaselgitamine			3	11	21	8
2. Õpetaja töökavade koostamine			1	10	22	10
3. Osapoolte kaasamine	1	3	16	14	9	
4. Õppevara valimine	1	6	11	16	9	
5. Füüsilise õpikeskkonna kujundamine			7	21	14	
6. Vaimse õpikeskkonna kujundamine			7	15	21	
7. Organisatsiooni kultuuri kujundamine			5	19	19	
8. Õpetamine		3	16	14	10	
9. Õpiprotsessi ja klassi/rühma juhtimine		1	7	18	17	
10. Õppija arengu toetamine		3	16	19	5	
11. Õppimist ja arengut toetav tagasiside ja hindamine		3	15	18	7	
12. Osapoolte kaasamine	1	4	8	19	10	
13. Oma töö analüüsimine ja enesearendamine	1	2	15	19	6	
14. Õpetamise ja õppimise uurimine ning pedagoogilise teadmuse levitamine	3	11	9	17	3	
15. Füüsilise, vaimse ja emotsionaalse heaolu tagamine	1	6	8	21	7	
16. Õppija nõustamine			6	25	12	
17. Lapsevanema nõustamine		3	8	18	14	
18. Haridusvaldkonna poliitika kujundamine ja arengu kavandamine	1	2	19	15	6	
19. Õppijatele suunatud õpivara koostamine või kohandamine	1	2	9	22	9	
20. Eriala/ainevaldkonna tundmine			3	16	24	
21. Keeleoskus			7	14	22	
22. Motiveerimisoskus			1	17	25	

23. Koostööoskus		5	18	20	
24. Suhtlemisoskus	3	7	17	15	
25. Väärtuspädevus ja kutse-eetika järgimine	2	3	17	20	
26. Sotsiaalne kompetents	1	6	16	18	
27. Enesemääratluskompetents	1	2	16	24	
28. Matemaatikakompetents	2	3	17	13	8
29. Ettevõtlikkuskompetents	1	13	19	10	
30. Haridustehnoloogiline kompetents	1	5	16	19	2

Lisa 4. Hinnangute sagedustabel teadmiste kohta

	Hinne	1	2	3	4	5
Alaküsimuse nr						
31a. lapse füüsiline, psüühiline, emotsionaalne, kõlbeline ning sotsiaalne areng	33	10				
31b. ealised erinevused (sh kõne, tajude, mõtlemise, loovuse arengu ja sotsiaalsete oskuste osas)	21	22				
31c. keskkonna mõju gruppidele	10	23	8			
31d. esmaabi andmine	14	21	5	2		
31e. arengupsühholoogia	14	19	7	2		
31f. uurimistöö alused	6	23	9	4	1	
31g. refleksiooni alused	13	19	8	3		
31h. nõustamise põhimõtted, meetodid	11	27	3			
31i. intellektuaalse omandi kaitse	12	20	8	2	1	
31j. haridusvaldkonnaga seonduv seadusandlus	10	19	10	2		
31k. ühiskonna toimimise põhimõtted (Eesti, Euroopa ja maailma kultuuriruum, riigikorralduse ja säästva arengu põhimõtted jne)	9	24	8	2		
31l. haridusvaldkonna institutsionaalne korraldus, sh haridusvaldkonna katusorganisatsioonid	9	17	12	5		
31m. kommunikatsiooni alused, sh avalik esinemine ja meediaga suhtlemine	14	25	2	2		
31n. etikett	18	20	3	1	1	

Lisa 5. Hinnangute sagedustabel hindamismeetodite kohta

	Hinne	1	2	3	4	5
Alaküsimuse nr						
32a. eneseanalüüs		14	21	6	1	
32b. portfoolio		4	23	8	5	
32c. vestlus		12	24	5		
32d. vaatlus		7	23	8	4	
32e. kombineeritult		13	21	8		

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Eduard Pavlov

(07.04.1987)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
ÕPETAJA, TASE 7 KUTSESTANDARDI NÕUDED PEDAGOOGIDE ENDI HINNANGUL

mille juhendaja on prof Edgar Krull,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 17.05.2016